

Saila Melto

SIJAISVANHEMPIEN TUEN RIITTÄ- VYYS EKSOTEN ALUEELLA- SIJAISVANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Joulukuu 2015

KYAMK
University of Applied Sciences

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Saila Melto	Sosionomi (AMK)	Joulukuu 2015
Opinnäytetyön nimi		
Sijaisvanhempien tuen riittävyys Eksoten alueella-sijaisvanhempien näkökulmasta		49 sivua 5 liitesivua
Toimeksiantaja		
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tiedekunta, lastensuojelun perhehoito		
Ohjaaja		
Tuija Suikkanen-Malin		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli saada tietoa Eksoten pitkäaikaisten perhehoitajien eli sijaisvanhempien saamasta tuesta ja tuen riittävydestä. Sijaisvanhemmat toivat esille myös tukeen liittyviä toiveita ja kehittämistarpeita, joita käsitellen tässä opinnäytetyössä.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuus pitää sisällään tietoa lastensuojelusta, perhehoitajien tukimuodoista ja sijaisvanhempien tukimuodoista. Opinnäytetyön tutkimusosa on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimusaineiston keräsin strukturoidulla lomakekyselyllä, jossa oli myös avoimia kysymyksiä. Lomakekysely lähetettiin sijaisvanhemmille työelämän ohjaajan kautta. Saamani aineiston analysoin induktiivisella aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia vastauksia analysoin moodin avulla.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella Eksoten sijaisvanhemmat kokevat saamistaan tukimuodoista sosiaalityöntekijän tuen tärkeimmäksi tuen muodoksi. Sijaisvanhemmat toivovat kuitenkin, että sosiaalityöntekijää tavattaisiin muulloinkin, kuin vain sijoitetun lapsen asiakassuunnitelmissa. Tutkimuksesta nousi myös esille, että sijaisvanhemmilla ei ollut vapaapäiviä lainkaan, jos sijoitettu lapsi ei käynyt lomilla biologisilla vanhemmilla tai sukulaisilla. Vapaapäivät olivat siis sidottu lapsen kotilomien onnistumiseen.</p> <p>Kehittämisehdotuksena esille nousivat muun muassa vertaistukiryhmät, joita kaipasivat sijoitetut lapset, sijaisvanhemmat ja sijoitettujen lasten biologiset vanhemmat. Yhteistyö muiden sijaisvanhempien kanssa koettiin myös tärkeäksi, sillä kokemusten vaihtaminen ja jakaminen koettiin erittäin tärkeäksi.</p>		
Asiasanat		
lastensuojelu, perhehoito, sijaisperhe, sijaisvanhemmuus, tuki		

Author (authors)	Degree	Time
Saila Melto	Bachelor of social Services	December 2014
Thesis Title		
Sufficiency of Support to Eksote Area – Foster Parent’s point of view	Area – Foster Parent’s point of view	49 pages 5 pages of appendices
Commissioned by		
Eksote- child welfare family care		
Supervisor		
Tuija Suikkanen-Malin, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis was to get information on the amount and sufficiency of support that Eksote long-term foster-families receive. Foster families also brought forward their wishes and suggestions for developing the support. These issues were discussed with in this thesis.</p> <p>The theoretical part of the thesis consists of child protection, child care, foster families and the forms of support related to them. The research part of the thesis is qualitative. The exploratory material was gathered using a structured form of interview which also had open ended questions in it. The form of interview was sent to foster families by a social worker. The material was analysed using inductive data-driven analysis.</p> <p>Based on the results Eksote foster families regard the social worker’s support as the most important form of support they receive. Foster families, however, hope that they could meet the social worker at other times, too, than just when making a foster child’s customer plans.</p> <p>The research also indicates that foster families whose foster children did not visit their biological parents or relatives on holidays had no days off or holidays at all. Their holidays were therefore tied to the success in children’s home visits.</p> <p>Foster families hope to receive peer support groups. Also cooperation with other foster families and exchanging and sharing experience was regarded as very important.</p>		
Keywords		
child protection, family care, foster care, fostering, support		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS	6
2.1	Perhehoito lastensuojelun osana.....	6
2.2	Eksote toiminnan ylläpitäjänä	10
3	PERHEHOITO JA SIJAISVANHEMMUUS	11
3.1	Sijaisvanhemmuus	11
3.2	Toimeksiantosopimus.....	14
4	PERHEHOITAJIEN TUKIMUODOT.....	15
4.1	Henkinen ja emotionaalinen tuki	16
4.2	Sosiaalinen tuki	18
4.3	Tiedollinen tuki ja sen tarjoajat	19
4.4	Taloudellinen tuki	21
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS	22
5.1	Tutkimuksen kohderyhmä.....	23
5.2	Tutkimuksen toteutus	23
5.3	Aineiston analysointi.....	25
6	TUTKIMUSTULOKSET	28
6.1	Taustatiedot sijaisperheistä	28
6.2	Sijaisvanhempien kokemukset saamasta tuesta.....	30
6.3	Sijaisvanhempien kehittämissuhteita Eksotelle	37
7	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	40
8	YHTEENVETO	42
9	POHDINTA.....	44
	LÄHTEET	46

LIITTEET

Liite 1. Lomakekysely

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Tutkimuslupa

1 JOHDANTO

Jokainen lapsi tarvitsee turvallisen ympäristön kasvaa, kehittyä ja saada mahdollisuuden muodostaa terveitä ihmissuhteita. Perhehoito mahdollistaa lapselle perheenjäsenyyden, pysyvät ihmissuhteet ja elinympäristön, jossa voi osallistua normaalin perheen arkeen.

Perhehoidosta tuli vuoden 2012 alusta lastensuojelulain mukaisesti sijaishuollon ensisijainen sijoitusmuoto. Yhteiskunnalle perhehoito on laitoshoidon edullisempi vaihtoehto. Perhehoidossa voidaan hoitaa lapsia, nuoria, kehitysvammaisia henkilöitä, mielenterveyskuntoutujia tai vanhuksia. Tutkimukseni on rajattu koskemaan lastensuojelullisin keinoin perhehoitoon sijoitettuja lapsia ja nuoria. Lasten ja nuorten perhehoitajia kutsutaan yleensä sijaisvanhemmiksi ja perhettä sijaisperheeksi. Perhehoito on lastensuojelun sijaisperheitä laajempi käsite. Tutkimuksessani käytän lähinnä termejä sijaisvanhemmat ja sijaisperhe. Lapsesta tai nuoresta, joka on sijoitettu sijaisperheeseen, käytetään termiä sijoitettu lapsi/nuori. Perhehoito on osa lastensuojelua ja perhehoitajia koskee perhehoitolaki, joka sisältää niin velvollisuuksia kuin oikeuksia (Valkonen 2014).

Tutkimuksen tavoitteena oli sijaisvanhemmille lähetetyllä lomakekyselyllä selvittää, saavatko Eksoten alueen sijaisvanhemmat riittävästi tukea. Lomakekysely sisälsi asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia kysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Skaaloihin perustuvilla kysymyksillä selvitin sijaisvanhempien tuen riittävyttä. Kysymykset jaoin Anna Mehtosen pro gradu tutkielman mukaan tiedolliseen tukeen, henkiseen ja emotionaaliseen tukeen ja sosiaaliseen sekä taloudelliseen tukeen. Avoimilla kysymyksillä selvitin, mitkä olivat sijaisvanhempien motivaatiot sijaisvanhempana toimimiselle ja mitä tukia sijaisvanhemmat toivovat saavansa lisää. Työn tavoitteena oli tuottaa laadullista tietoa työn yhteistyötaholle Eksotelle. Työn tutkimusosuutena toteutettiin laadullinen tutkimus palvelemaan työntilaaajan tiedollisia tarpeita. Tutkimuksessa oli myös määrällisen tutkimuksen piirteitä. Työn tilaaajan yhteistyöhenkilönä on toiminut Eksoten lastensuojelun perhehoidon sosiaalityöntekijä Leena Hyvärinen, jonka näkemyksiä käytin tutkimukseni tukena.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

2.1 Perhehoito lastensuojelun osana

Uudistettu lastensuojelulaki astui voimaan 1.1.2008. Lastensuojelulain (1§) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä yksilölliseen suojeluun. Lastensuojelua toteuttaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehityksen edellyttämällä tavalla. Lapsen mielipide tulee ottaa selville niin, ettei se aiheuta haittaa lapsen ja hänen vanhempiansa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Kaksitoista vuotta täyttäneelle lapselle tulee antaa tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain (434/2003) 34§:n mukaisesti häntä itseään koskevassa lastensuojelulaissa. Lapsen mielipide voidaan myös jättää selvittämättä vain, jos selvittäminen vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai se on muuten tarpeetonta. (Lastensuojelulaki 12.2.2010/88, 20§.)

Julkisen vallan tulee turvata riittävät voimavarat lapselle ja tämän perheelle palveluita järjestettäessä. Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelun tarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijais- ja jälkihuolto. (Räty 2015, 4.)

Lapsi tai nuori voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle myös avohuollon tukitoimena tai jälkihuoltona. Sijaishuoltoon voidaan sijoittaa vain lapsi, joka on sosiaalihuollon johtavan viranhaltijan ja tahdonvastaisissa huostaanotoissa hallinto-oikeuden huostaanottama lapsi. (Räty 2012, 428.) Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsista ja nuorista puhutaan, kun tarkoitetaan sijoitusta joko avohuollon tukitoimena, kiireellisenä sijoituksena, huostaan otettuna tai jälkihuoltona (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015b).

Lastensuojelulaki velvoittaa, että lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja hänelle on järjestettävä sijaishuolto, jos puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa

lapsen terveyttä tai kehitystä. Huostaanotto voidaan katsoa tarpeelliseksi, jos lapsi itse vaarantaa vakavasti omaa terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellä. Lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoa valmistelee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, yhteistyössä toisen sosiaalityöntekijän tai jonkun muun lastensuojeluun perehtyneen työntekijän kanssa. (Lastensuojelulaki 12.2.2010/88, 40§, 41§.)

Kun lapsi on otettu huostaan, sosiaalihuollosta vastaava toimielin päättää lapsen olinpaikasta sekä hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta. Huostaanotto on voimassa toistaiseksi ja päättyy viimeistään, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Huostaanoton ja sijaishuollon tarve voidaan arvioida uudelleen ja mahdollisesti tehdä uusi viranhaltijanpäättös sijoituksen lopettamiseksi, kun lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on valmistellut asian valmiiksi. Huostaanoton edellytysten päättymisestä huolimatta huostassa pitoa ei kuitenkaan saa lopettaa, mikäli lopettaminen on selvästi vastoin lapsen etua. (Lastensuojelulaki 12.2.2010/88, 45§, 47§.)

Sijaishuollon tarkoituksena on turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää usealla eri tavalla, kuten perhehoitona, laitoshoitona tai muulla hänen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Huostaanotettu lapsi voidaan poikkeuksellisesti sijoittaa enintään kuudeksi kuukaudeksi myös vanhempansa tai muun huoltajan hoidettavaksi ja kasvatettavaksi. (Lastensuojelulaki 12.2.2010/88, 49§.)

Lapsen sijaishuolto paikan täytyy aina perustua yksilökohtaiseen lapsen edun harkintaan. Valintaa tehdessä tulee kiinnittää huomiota huostaanoton perusteisiin, lapsen tarpeisiin ja lapsen sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen. Hoidon jatkuvuudella on tärkeä merkitys sijoituksen onnistumisen kannalta. Lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurillinen ja uskonnollinen tausta. (Räty 2015, 467–473.)

Sijaishuollossa olevalla lapsella on oikeus pitää yhteyttä omiin vanhempiinsa ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin. Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on huostaanoton aikana velvollisuus edistää lapsen yhteydenpitoa ja tukea yhteydenpitoa vanhempiin ja muihin läheisiin. (Lastensuojelulaki 12.2.2010/88, 54§.) Lapsen vanhempi- ja perhesuhteita koskevissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, että yhteydenpito ei ole haitaksi kiintymyssuhteen muodostumiselle vaan enemmänkin kiintymyssuhdetta edistävä tekijä (Kalland & Sinkkonen 2001, 80).

Laitoshuolto järjestetään vain, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla (Lastensuojelulaki 12.2.2010/88, 50§). Lapsen sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon tai laitoshuoltoon toteutuu lastensuojelulain mukaisesti ja lapsi saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka sijoituskunnan tulee järjestää. (Lastensuojelulaki 12.2.2010/88, 79§.)

Uusi perhehoitolaki astui voimaan 20.3.2015. Perhehoitolain tarkoituksena on turvata sijoitetulle lapselle perheenomainen hänen tarpeidensa mukainen perhehoito. Perhehoidon tavoitteena on antaa sijoitetulle lapselle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää lapsen perusturvallisuutta ja sosiaalisia suhteita. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan omassa kodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa. (Perhehoitolaki 263/2015, 1§, 3§.)

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella sopiva perhehoitajaksi. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajan on suoritettava Pride- koulutus. Poikkeustapauksissa Pride- koulutus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. (Perhehoitolaki 263/2015, 6§.)

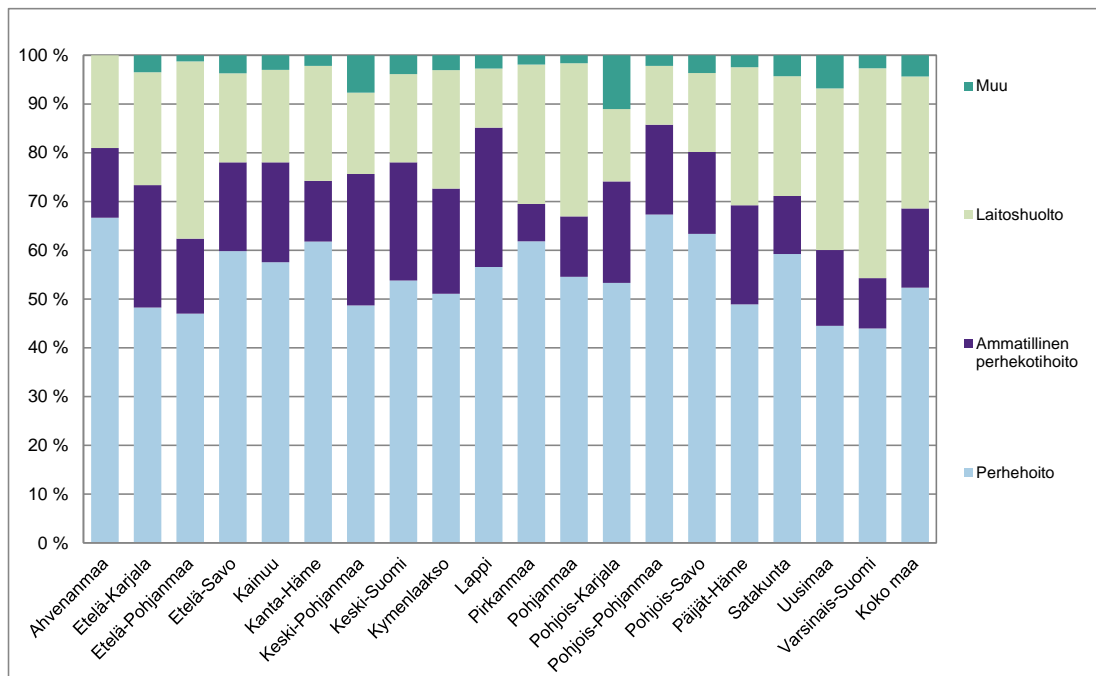
Perhekodissa saa hoitaa samanaikaisesti enintään neljää henkilöä, mukaan luettuna samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt. Hoidettavien määrästä voidaan poiketa, jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Perhehoitaja

ja sijoittava kunta sopivat perhehoitoon liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista toimeksiantosopimuksessa. (Perhehoitolaki 263/2015, 7§, 9§, 10§.)

Kiireellisesti sijoitettujen lasten määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2005 lähtien. Vuonna 2013 Suomessa oli kiireellisesti sijoitettuna 4202 lasta. Vuodesta 2012 määrä kasvoi 6,6 prosentilla. Suomessa oli kaikkiaan vuonna 2013 kodin ulkopuolisessa sijoituksessa 18022 lasta ja nuorta, sijoitetuista poikia oli 52 prosenttia. Vuoden 2013 lopussa kaikista huostaanotetuista lapsista yli puolet oli perhehoidossa. Kaikista perhehoitoon sijoitetuista lapsista 12 prosenttia eli 579 lasta oli sijoitettuna sukulais- tai lähiperheisiin. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2014a.)

Vuonna 2013 Etelä-Karjalan alueella kaikista sijoitetuista lapsista ja nuorista perhehoidossa oli 48 prosenttia. Ammatillisiin perhekoteihin sijoitettuja lapsia ja nuoria oli 25 prosenttia. Laitoshoitoon sijoitettuja oli 23 prosenttia ja muualle 4 prosenttia. (Kuva 1). Muulla sijoituspaikalla tarkoitetaan esimerkiksi omaa kotia vanhemman tai vanhempien kanssa, itsenäistä tuettua asumista, muuta sijoittamista kodin ulkopuolelle tai vankilaan, esimerkiksi vankilan perheosastolle. (Terveysten ja hyvinvoinninlaitos 2014b.) Perhehoitoon sijoitettuja lapsia voisi olla enemmänkin, mutta luku on menossa parempaan suuntaan, sillä vuonna 2005 Etelä-Karjalassa perhehoidossa oli vain 26 prosenttia kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista, mikä oli vähiten koko Suomessa. (Ketola 2008, 30.)

Vuonna 2013 Etelä-Karjalassa lapset ja nuoret saivat harvemmin perhehoitoa kuin useimmissa muissa maakunnissa. Vain Etelä-Pohjanmaalla, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa perhehoitoa sai harvemmin. Pohjois-Pohjanmaalla ja Ahvenanmaalla sekä Pohjois-Savossa perhehoitoa saa useampi lapsi ja nuori, jopa 63–67 prosenttia. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2014c.)

Kuva1. Huostassa olevat lapset ja nuoret sijoitusmuodon mukaan maakunnittain 31.12.2013 % (N = 9077). (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014c)

2.2 Eksote toiminnan ylläpitäjänä

Tutkimukseni kohderyhmänä olivat Eksoten alueella toimivat sijaisvanhemmat. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiri (Eksote) kuntayhtymään kuuluu yhdeksän kuntaa: Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari. Imatra on mukana Eksotessa tällä hetkellä vain erikoissairaanhoidon ja kehitysvammaisten erityishuollon osalta. Siksi Imatra ei kuulu tutkimukseni piiriin. Eksoten alueella asukkaita oli 6.8.2014 noin 104 100 henkilöä. (Eksote 2015.)

Eksoten lastensuojelun perhehoito on osa Eksoten perhe- ja sosiaalipalveluita. Eksoten lastensuojelun perhehoidolla tarkoitetaan sijoitetun lapsen hoidon, kasvatuksen ja muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä sijaisperheessä. Perusajatuksena on, että sijaisperheessä asuva lapsi saa elää ja kasvaa perheessä tasavertaisena perheenjäsenenä. Eksoten sijaisperheiltä edellytetään sitoutumista ja halua kasvattaa sijoitettua lasta. Lisäksi sijaisperheeltä edellytetään valmiutta ja kykyä tehdä yhteistyötä lapsen biologisten vanhempien, läheisten ja lapsen asioista hoitavien viranomaisten kanssa. Eksote järjestää Etelä-Karjalan alueella Pride-valmennusta, joka antaa valmiuksia sijaisvanhempana toimimiseen. (Eksote 2015.)

Leena Hyvärinen (2015) kertoi, että Eksoten lastensuojelun perhehoidossa on tällä hetkellä kaksi sosiaalityöntekijää, jotka hoitavat perhehoidon asioita. Vuoden 2016 alusta Imatra liittyy Eksoteen, mikä tuo muutoksia myös työntekijämäärään. Hyvärisen mukaan sijaisperheet jakautuvat tasaisesti työntekijöiden kesken. Sijaisperheitä on tällä hetkellä kaikkiaan 43, eli yhdellä sosiaalityöntekijällä on keskimäärin 21 sijaisperhettä. Tällä hetkellä Eksoten alueen sijaisperheisiin on sijoitettuna kaikkiaan 62 lasta. Luku käsittää toimeksiantosopimuksen mukaisesti sijoitetut lapset eli ei niitä lapsia, jotka asuvat ammatillisissa perhekodeissa. (Hyvärinen 2015.)

3 PERHEHOITO JA SIJAISVANHEMMUUS

Lastensuojelu. info- verkkosivuilla sijaisperhe määritellään seuraavasti: *Sijaisperhe on perhehoitoa antava perhe. Sijaisperheen vanhempia kutsutaan sijaisvanhemmiksi. Sijaisvanhempia kutsutaan myös perhehoitajiksi. Sijaisperheeseen on sijoitettu ulkopuolinen lapsi lastensuojelun toimenpiteenä, koska hän ei voi asua omassa kodissa vanhempiensa ongelmien vuoksi. Sijaisperheen vanhemmat koulutetaan tehtävään Pride- koulutuksessa.* (Lastensuojeluinfo 2015.)

Perhehoidon tarkoituksena on antaa lapselle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää lapsen perusturvallisuutta ja sosiaalista kehitystä. Kodinomainen ympäristö on lapselle luonnollinen kasvuympäristö ja aina parempi vaihtoehto kuin laitoshoidon. Lastensuojelussa tehdään jakoa laitos- ja perhehoitoon. Vuonna 2012 tehtiin lastensuojeluun muutos, jossa perhehoito on aina ensisijainen sijoitusmuoto laitoshoidon nähden. (Sinkkonen & Tervonen- Arnkil 2015, 17.)

3.1 Sijaisvanhemmuus

Lapsi tarvitsee lastensuojelua, kun hänen kasvunsa ja kehityksensä ei ole enää turvallista omassa kodissa vanhempien vaikeuksien ja ongelmien takia. Sijaisperheisiin tulevilla lapsilla on hyvin erilaisia ja kirjavia perhetaustoja. Lapsen vanhemmat voivat kärsiä esimerkiksi päihde- tai mielenterveyden ongelmista. Lähes kaikki lastensuojelun lapset ovat vailla aikuisen läsnäoloa ja

heidän kasvatustaan on laiminlyöty eri tavoin. (Suomen perhehoitopalvelut 2015a.)

Sijaisvanhemmuutta miettiessä on hyvä muistaa, että lähes kaikki perhehoitoon sijoitetut lapset oireilevat jollakin tavalla ja jossakin elämänvaiheessa. Jotkut lapset oireilevat vähemmän ja jotkut enemmän. Hyvä koulutus, valmennus ja tuki auttavat sijaisperhettä jaksamaan oireilevan lapsen kanssa. Suomen perhehoitopalvelut painottavat, että lapsi tarvitsee turvaa, läheisyyttä ja pääsyä osaksi perheen normaalia, vakaata arkea. Hyvän ja toimivan sijaisperheen peruspilareita ovat sijaisvanhemman oikea läsnäolo ja huolehtiminen. Toimiva ja tyytyväinen sijaisperhe tarkoittaa onnistunutta sijoitusta. (Suomen perhehoitopalvelut 2015a.)

Sijaisvanhemmaksi ryhtymisen motiiveista on tehty paljon tutkimuksia. Rhodesin, Coxin, Ormen ja Coakleyn vuonna 2006 teettämässä tutkimuksessa oli mukana 876 perhettä. Perheet listasivat syitä, miksi alkoivat sijaisvanhemmiksi. Yleisin syy oli lapsilähtöisyys, sillä perheet halusivat antaa lapselle kodin ja rakkautta. Suurin osa vanhemmista halusi myös tehdä jotain yhteiskunnan hyväksi. Vähiten tutkimuksessa mainittiin, että syynä olisi ollut taloudellinen apu tai se, että sijaisvanhemmuus parantaisi avioparin avioliittoa. (Rhodes & Cox & Orme & Coakley 2006, 105–126.)

Sijaisvanhemmaksi ryhtymisen motiivien yhteydessä puhutaan sisäisistä ja ulkoisista motivaatioista. Sisäiset motivaatiotekijät ovat ihmisen sisäisiä pyrki- myksiä, esimerkiksi arvoja. Tärkein sisäinen motivaatiotekijä on kuitenkin lähimmäisenrakkaus eli rakkaus lapseen, halu auttaa lasta ja tarjota hänelle turvallinen kasvuympäristö. Sisäisinä motivaatiotekijöinä on myös pidetty erilaisia perhedynamiikkaan liittyviä motiiveja. Yksi tällainen on, että perhe on halunnut lapsia kotiinsa, koska heillä itsellään ei ole biologisia lapsia, omat lapset ovat jo aikuisia tai koska vanhempi haluaa kokea itsensä tärkeäksi ja tarpeelliseksi lapselle. Ulkoiset motivaatiotekijät perustuvat ympäristön odotuksiin ja sen asettamiin tavoitteisiin ja palkkioihin. (Ketola 2008, 100–101.)

Sijaisvanhemmaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella sopiva sijaisvanhemmaksi lapselle, joka tarvitsee turvaa ja rakkautta. Sijaisvanhemmilta

edellytetään, että heillä on aikaa lapselle ja kiinnostusta ja voimavaroja huolehtia hänestä. Sijaisvanhempien on otettava huomioon ensisijaisesti lapsen kehitykselliset tarpeet, sekä kykyä ymmärtää ja auttaa lasta hänen menetyksiinsä liittyvissä tunteiden käsittelyssä. Sijaisvanhemmilla tulee olla halua ja tahtoa tukea yhteydenpitoa lapsen biologisiin vanhempiin ja sukulaisiin. Sijaisvanhemmilla täytyy olla myös kykyä tehdä yhteistyötä lapsen biologisten vanhempien ja muiden lapselle tärkeiden ihmisten kanssa. Sijaisvanhempien ja muiden lapsen kanssa työskentelevien aikuisten hyvä ja ymmärtävä suhtautuminen lapsen biologisiin vanhempiin ja muihin sukulaisiin luo lapsen elämään vakautta ja jatkuvuutta. (Pelastakaa lapset ry 2015.)

Sijaisvanhemmuus on haasteellista mutta myös palkitsevaa vanhemmuutta. Sijaisvanhemmuudessa huomaa, miten lapsi kehittyy ja miten hänen luottamus aikuisia kohtaan kasvaa koko ajan. Sijaisvanhemmuus on myös tilaisuus tarjota lapselle korjaavia kokemuksia ja terveitä kiintymyssuhteita. Sosiaalityöntekijät huolehtivat siitä, että sijaisvanhemmat saavat tarpeeksi tukea sijaisvanhempina toimiessaan. Tuen laatu voi olla joko perustukea, erityistukea tai intensiivistä tukea lapsen ja perheen tarpeet huomioon ottaen. (Pelastakaa lapset ry 2015).

Hyvärisen mielestä tärkeintä tukea sijaisvanhemmille on sosiaalityöntekijän tavoitettavuus. Hänen mielestään tuen tarpeen kokemus on tapauskohtaista. Joku sijaisvanhempi voi kokea pienenkin tuen isona tukena (Hyvärinen 2015.)

Leena Valkonen (2014) on tutkinut sijaisvanhemmuutta teoksessaan Sijaisvanhemmuus. Valkosen haastattelemat sijaisvanhemmat ovat useimmiten tietoisia siitä, minkälaisista olosuhteista lapset heille tulevat. Sijaisvanhemmat ovat saaneet Pride- koulutuksessa neuvoja lasten oireiluun. Koulutus auttaa ymmärtämään oireilun syitä (aikaisemmat kokemukset ja lisäksi ero vanhemmista ja muutto uuteen perheeseen). Usea sijaisvanhempi on silti yllättynyt lapsen tuomien haasteiden edessä. Haasteita sijaisvanhemmille tuo myös sijoitettujen lasten biologisten vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, esimerkiksi sijaisperheen ja lapsen oman perheen säännöt ja kulttuuri saattavat poiketa selvästi toisistaan. Lapsi saattaa elää kahdessa täysin erilaisessa perheessä, jolloin lapsi saattaa reagoida voimakkaasti vanhempiensa tapaamiseen, mikä

tuo haasteita sijaisperheen arkeen. Yksi esille tullut ongelma liittyi siihen, voivatko sijaisvanhemmat luottaa, että sijoitettu lapsi on turvassa ja tulee huolehdituksi omien vanhempiensa luona. Huoli liittyi usein vanhempien päihdeongelmaan. Sijaisvanhemmat kertoivat, etteivät uskaltaneet lähteä kauemmaksi lapsen kotiviikonlopun ajaksi, jos lapsi pitääkin hakea kesken kotiloman takaisin sijaisperheeseen. (Valkonen 2014, 24, 27–28.)

Sijaisperhesijoitusten katkeamiseen liittyy vahvoja mielikuvia. Toisten mielestä sijoituksia katkeaa yhä enemmän, kun taas toisten mielestä katkeamiset ovat hyvin harvinaisia. Suomessa sijoitusten katkeamista on tutkittu lähinnä laadullisilla opinnäytetöillä, mutta ilmiön täydellinen kartoittaminen on kokonaisuutena jäänyt vähälle huomiolle. Poikkeuksena tästä on Pelastakaa Lapset ry:n tutkimus sijoitusten pysyvyydestä tietyn ajanjakson aikana. (Kalland & Sinkkonen 2001.) Tutkimuksesta on selvinnyt, miksi sijoitukset eivät katkea. Sijoituksen pysyvyyteen vaikuttavia tekijöitä ovat lapsen varhainen sijoittuminen perheeseen, lapsettomuus, sijaisperheen ja sijaisvanhempien voimavarat ja koulutushalukkuus. Lisäksi on tärkeitä läheisverkoston tuki ja toimiva yhteistyö syntymävanhempien ja sijoituksesta vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Tutkimuksessa ei löytynyt yhteyttä sijoitusten katkeamisen ja lapsen oireiden tai lapsen aiempien sijoituspaikkamuutosten välillä. (Ketola 2008, 123–124.)

Sosiaalityöntekijä Leena Hyvärinen pitää valitettavana jokaista päättyvää sijoitusta. Yleensä sijoitus päättyy siksi, ettei perhehoito pysty vastaamaan lapsen tai nuoren tarpeisiin. Perhehoitaja saattaa kokea, ettei enää kykene tai pärjää sijoitetun lapsen kanssa. Joskus nuori itse ilmaisee, ettei halua enää asua perheessä. Tällaisissa tilanteissa Hyvärisen mielestä on aina ensin selvitettävä tilanteen taustoja ja syitä sekä mahdollisia tukitoimia. (Hyvärinen 2015.)

3.2 Toimeksiantosopimus

Perhehoitajalaissa perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa omassa yksityiskodissaan perhehoitoa (Perhehoitolaki 20.3.2015/263, 1§). Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja sijoittajakunta sopivat perhehoitoon liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Kummankin osapuolen on noudatettava sopimusehtoja. Toimeksiantosopimus tehdään

sekä lyhyissä että pitkissä perhehoidoissa. Toimeksiantosopimus tehdään ennen sijoittamista. Toimeksiantosopimusta tulee tarkastaa tilanteen muuttuessa tai toisen osapuolen sitä tahtaessa. Sopimusta ei voida kuitenkaan muuttaa yksipuolisesti. (Perhehoitoliitto ry 2015c.)

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan seuraavat asiat:

- perhehoitajalle maksettavasta palkkion määrästä ja sen suorittamisesta,
- perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä käyttövarojen maksamisesta,
- perhehoidossa olevan lapsen yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta,
- hoidon arvioidusta kestosta,
- perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, miten vapaa toteutetaan sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaa-ajalta,
- perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta,
- toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta,
- sovitaan myös muista tarvittaessa perhekotia tai perhehoitoa koskevista seikoista,
- yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken. (Perhehoitolaki 263/2015, 10§.)

4 PERHEHOITAJIEN TUKIMUODOT

Perhehoitajien eri tukimuodoista säädetään perhehoitolaissa. Laissa säädetään perhehoitajille maksettavista hoitopalkkioista, oikeudesta vapaaseen ja muista annettavista tukitoimista. Perhehoitajalaissa 15§:n perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta tai kuntayhtymä vastaa perhehoitajalle annettavista koulutuksista, valmennuksista, työnohjauksesta sekä perhehoitajiksi aikoville annettavasta ennakkovalmennuksesta. Sijaisperheen käytettävissä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä lisäksi perhehoidon lakisääteisiä perhehoidon tukimuotoja: ennakkovalmennus, sosiaalityöntekijän tuki, taloudelli-

nen tuki, työnohjaus, koulutuspäivät ja mahdollisuus vapaapäiviin. (Perhehoitolaki 263/2015, 6§, 10§, 15§.)

Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle nimetään jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä eli sosiaalityöntekijä. Perhehoitajan tulee saada riittävästi tukea ja saada tavata vastuutyöntekijää. Tuki kirjataan myös toimeksiantosopimukseen. Toimeksiantosopimukseen pitää myös kirjata suunnitelma perhehoidossa olevalle henkilölle ja perhehoitajalle järjestettävistä perhehoidon toteutuksessa tarpeellisista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä tukimuodoista. (Perhehoitolaki 263/2015, 10§.)

Sijaisvanhempien tuen tarvetta on käsitelty useammassa sijaisvanhemmuutta käsittelevässä tutkimuksessa. Aiheita käsittelevien tutkimusten mukaan sijaisvanhemmat kokivat, etteivät saa tarpeeksi tukea. Joidenkin mielestä sosiaalityöntekijän tavoittaminen oli hankalaa ja sosiaalityöntekijän vaihtuminen vaikeutti asioiden hoitamista. Sijaisvanhemmat toivoivat, että sosiaalityöntekijällä olisi enemmän aikaa tutustua perheeseen ja sijoitettuun lapseen. Sijaisvanhemmat toivoivat myös parempaa ja selkeämpää tiedottamista, selkeitä ohjeita ja yhtenäisiä käytäntöjä eri kuntien välille, esimerkiksi maksupolitiikassa. Sijoituksen purkautuessa sijaisvanhemmat olivat usein tyytymättömiä tuen riittämättömyyteen ja laatuun. (Ketola 2008, 137–138.)

4.1 Henkinen ja emotionaalinen tuki

Sijaisvanhemmat saavat henkistä ja emotionaalista tukea omilta perheenjäseniltä sekä muilta läheisiltä kuten sijoitetun lapsen biologisilta vanhemmilta ja sukulaisilta, sosiaalityöntekijältä ja muilta sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammattilaisilta. Tärkeimpiä henkisen tuen lähteitä sijaisvanhemmille ja sijaisperheelle ovat ystävät ja läheiset ennen ammattihenkilöitä. (Mehtonen 2008, 68.) Sijaisvanhempien ensisijainen tukija on lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Hyvä ja toimivat yhteistyö sosiaalityöntekijän kanssa lisää selvästi sijaisvanhempien jaksamista (Ketola 2008, 138). Lastensuojelun sosiaalityöntekijän rooli vaatii asiantuntemusta ja vankkaa osaamista. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on tukea sijoituksen aikana sijaisvanhempia heidän tehtävässään ja samalla sijoitetun lapsen ja hänen biologisten vanhempien yhteydenpitoa. (Sinkkonen ym. 2015, 152.)

Valkonen (2014) on tutkinut sijaisvanhempien saamaa tukea ja perehtynyt seikkoihin, jotka vaikuttavat sosiaalityöntekijältä saatuun tukeen. Sijaisvanhempien mielestä hyvää tukea sosiaalityöntekijältä on se, että hänet tavoittaa aina, kun tarvitsee. Sijaisvanhemmat toivoivat myös, että sosiaalityöntekijä pysyisi samana eikä vaihtuisi liian usein. Sijaisvanhemmat kokivat, että luottamuksen rakentuminen sosiaalityöntekijän ja sijaisvanhempien välillä oli tärkeää. Tutkimuksesta nousi myös esille, että sosiaalityöntekijän toivottiin kohtelevan sijaisvanhempia ja lapsen biologisia vanhempia tasapuolisesti. (Valkonen 2014, 42–46.)

Valkosen (2014) tutkimuksessa kävi ilmi, että sijaisvanhemmat eivät ole saaneet tarpeeksi tietoa sijoituksen alussa lapsen taustoista, esimerkiksi tieto lapsen sairauksista saatettiin jättää kertomatta. Tämä aiheutti heti sijoituksen alussa sijaisvanhempien ja viranomaisien välille luottamuspulaa. Sijaisvanhemmat toivoivat, että he tulisivat kuulluksi heille sijoitetun lapsen asioissa, mutta heidän näkemyksiään ei otettu tarpeeksi huomioon. Sijaisvanhemmat toivoivat myös pientä arvostusta tehdystä työstä ja kohteluta tasavertaisina asiantuntijatiimin jäseninä. (Valkonen 2014, 42–46.)

Yksi tärkeimmistä asioista sijaisvanhempana jatkamiseen on se, että parisuhde toimii. Haastavissa tilanteissa puoliso tulee avuksi, kun omat voimat ja keinot loppuvat. Valkosen tutkimuksessa haastateltavat sijaisvanhemmat kokivat, että puoliso saavat yhteistä aikaa. Myös molempien sijaisvanhempien oma aika on tärkeää, esimerkiksi harrastusten tai omien ystävien parissa. (Valkonen 2014, 42–46, 83.)

Tärkein ja keskeisin emotionaalisen tuen muoto on sijaisvanhempien mielestä aina vertaistuki. Kuulluksi tuleminen ja omien kokemusten jakaminen samaa työtä tekevien kanssa antaa uusia ajatuksia, toimintamalleja ja näkökulmia, joita voi käyttää omassa työssä. Myös oman jaksamisen kannalta vertaistuki on tärkeää. Vertaisryhmät ovat tärkeitä etenkin sijoituksen alkuvaiheessa, koska tällöin hoitaja ja lapsi muodostavat kiintymyssuhdetta. Sijoituksen alussa eteen tulee useita erilaisia kysymyksiä, esimerkiksi lapsen kasvatukseen liittyvistä asioista, sillä hoitajalla on tarve ymmärtää lapsen käytöstä ja tunteita. (Ketola 2008, 50–51.)

Vertaisryhmä voi toimia myös teemoittain, jolloin esimerkiksi perhehoitajille, joilla on murrosikäisiä sijoitettuja lapsia, järjestetään omia vertaisryhmiä. Vertaisryhmätoiminta on noussut viime vuosina tarpeelliseksi myös sijoitettujen lasten ja perheen biologisten lasten sekä biologisten vanhempien tukemisessa. Pesäpuu ry järjestää muun muassa sijoitettujen lasten vertaisryhmien vetäjien koulutusta. Perhehoitoliitto on järjestänyt myös leirejä, joissa ovat mukana kaikki sijoitukseen liittyvät osapuolet. Sininauhaliitto on puolestaan järjestänyt biologisille äideille vertaisryhmätoimintaa. (Ketola 2008, 50–51.) Sijaisvanhempien ja perhehoitajien vertaisryhmien lisäksi toimii myös ryhmiä muun muassa sukulaisvanhemmille ja isovanhemmille sekä sijaisvanhempien kasvuryhmiä. Lapsen sijoittajakunta voi tukea vertaistukitoimintaa järjestämällä esimerkiksi tilat ja auttamalla tiedottamisessa ja vertaisryhmän kokoamisessa. (Perhehoitoliitto ry 2015b.)

Sijaisvanhempana ja perhehoitajana kasvamisessa emotionaalinen tuki on tärkeää. Uusi vertaistuen muoto on mentorointi, jolla tarkoitetaan sitä, että kokenempi mentorointikoulutuksen saanut perhehoitaja antaa vertaisasiantuntija-apua aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. (Perhehoitoliitto ry 2015b.)

Intensiivinen tuki on emotionaalista tukea, jota järjestetään yleensä sijoituksen alkuvaiheessa. Intensiivisellä tuella pyritään vahvistamaan lapsen ja sijaisvanhemman vuorovaikutusta ja kiintymyssuhteen syntymistä. Intensiivinen tuki mahdollistaa myös perhedynamiikassa tapahtuvien muutosten huomioimisen ja tarvittavan tuen tarjoamisen kaikille perheenjäsenille. (Perhehoitoliitto ry 2015b.)

4.2 Sosiaalinen tuki

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, sijoittajakunnan tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaapäiviin. Vapaapäivien määrä on yksi arkipäivä jokaista sellaista kalenterikuukautta kohden, jonka hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Perhehoidon järjestämisestä vastaavan sijoituskunnan tulee huolehtia tai tarvittaessa auttaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon järjestämisessä perhehoitajan vapaapäivien ajaksi. (Perhehoitolaki 263/2015, 13§.)

Sosiaalista tukea sijaisvanhemmat saavat omalta perheeltä ja muilta läheisiltä, tukiperheiltä, naapureilta, lastenhoitajilta, sosiaalityöntekijältä ja lasten biologisilta vanhemmilta sekä sukulaisilta. Anne Mehtosen pro gradu-tutkielmasta (2008) käy ilmi, että sijaisvanhempien sosiaalisen tuen tarpeen taustalla on lähinnä sijaisvanhemmuuden käytäntöön liittyviä asioita. Sijaisvanhemmat kokevat tarvitsevansa perheen ulkopuolista apua esimerkiksi lomien ja vapaa-päivien viettoon, lasten hoitoon sekä tapaamisten järjestelyihin. Tapaamisten järjestäminen vaatii usein asioiden järjestelyä ja huomioon ottamista, kuten lapsen biologisten vanhempien elämäntilanteen, psyykkisen ja fyysisen voimnin huomioimista sekä lasten ja lapsen vanhempien kuljettamista ja tapaamispaikan järjestelyjä. Lisäksi sijaisvanhemmat toivoivat, että sijaisperheen ja lapsen biologisten vanhempien, sekä muiden tahojen yhteisiä tapaamisia järjestettäisiin useammin. (Mehtonen 2008, 68–69.)

Sosiaaliseen tukeen lukeutuu myös sijaisperheen majoittaminen ja muu osallistuminen sijaisperheen elämään. Mehtosen tutkielmasta nousee esille sijaisvanhempien kokemus siitä, että heillä olisi halutessaan hyvä olla mahdollisuus jäädä kotiin lapsen kanssa sijoituksen alkuvaiheessa. Osa sijaisvanhemmista järjestää vapaansa itse, mutta kaikilla ei valitettavasti ole siihen mahdollisuutta. Tukiperheiden järjestäminen sijoitetuille lapsille on sijaisvanhempien mielestä hyvä asia. Tukiperhemahdollisuus tarkoittaa, että vanhemmat saavat aikaa omien biologisten lastensa kanssa, kun sijoitetut lapset ovat tukiperheessä. Tukiperhe tarjoaa sijoitetulle lapselle ihmissuhteita, joita hän ei ilman tukiperhettä välttämättä pystyisi solmimaan. (Mehtonen 2008, 68–69.)

4.3 Tiedollinen tuki ja sen tarjoajat

Erilaiset täydennyskoulutukset ja työnohjaus kuuluvat perhehoitajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Tiedollisella tuella halutaan vahvistaa perhehoitajan osaamista ja jaksamista, mikä tukee samalla perhehoidon onnistumista. Hyvin suunniteltu perhehoito tuottaa lisää perhehoitajia, jolloin lapsille ja nuorille tarjotut palvelut ovat laadukkaampia. Useille sijaisvanhemmille on tärkeää saada koulutusta ja tukea, esimerkiksi traumoja kokeneen lapsen hoitamisessa. Sijoittajakunnan tulee tukea perhehoitajaa osallistumaan erilaisiin koulutuksiin, työnohjaukseen ja eri konsultaatioihin. Sijoittajakunnan tulee järjestää sijais-

hoitoa hoidettaville, auttamalla lastenhoidossa tai järjestämällä lapsille ja nuorille toimintaa koulutuksien ajaksi, sekä korvaamalla kaikki koulutuksesta sijaisperheelle aiheutuvat kustannukset. (Perhehoitoliitto ry 2015b; Ketola 2008, 46.)

Hyvärinen kertoo, että Eksote järjestää sijaisvanhempien rekrytointitilaisuuksia muutaman kerran vuodessa. Silloin tällöin joku perhe ottaa yhteyttä ja kertoo kiinnostuksesta perhehoitoa kohtaan, vaikka sijaisvanhempien rekrytointia ei olisikaan juuri sillä hetkellä käynnissä. Eksote järjestää perhehoitoon aikoville Pride- koulutuksia, mutta muita koulutuksia Eksote ei tällä hetkellä sijaisvanhemmille tarjoa. (Hyvärinen 2015.)

Haastavissa kasvatustilanteissa perhehoitaja tarvitsee ulkopuolista työnohjausta jaksamisensa turvaamiseksi. Työnohjaus voi olla yksilönohjausta tai ryhmätyönohjausta. Ryhmätyönohjaus mahdollistaa kokemusten jakamisen muiden sijaisvanhempien kanssa ja on samalla vertaistukea. Ryhmätyönohjaus tulee kustannuksiltaan edullisemmaksi kuin yksilötyönohjaus, mutta se ei kuitenkaan saa olla syynä yksilötyönohjauksen saamiselle. Joskus perheiden hankalat tilanteet edellyttävät yksilötyönohjausta ja vaikeiden asioiden käsitteilyä yksilöllisesti. (Ketola 2008, 49–50.)

Lastensuojelun sijaisvanhempien toimintaa tukevaa työtä tehdään kuntien lisäksi kolmannen sektorin järjestöissä. Pelastakaa Lapset ry sijoittaa vuosittain noin 50 lasta sijaisperheisiin, ja kunnat ostavat heiltä omille sijaisperheilleen sijoituksen jälkeistä tukea. Pelastakaa Lapset ry tuottaa tutkimuksia perhehoidosta ja järjestää koulutuksia sijaisvanhemmille. Pesäpuu ry järjestää sijaishuollon ja perhehoidon alueelle täydennyskoulutusta ja kouluttaa lasten vertaistukiryhmän vetäjiä, sekä ylläpitää ja kehittää Pride- valmennusta sijaisvanhemmille. Pesäpyy ry kouluttaa myös Pride- valmentajia tehtäväänsä. Perhehoitoliitto ry toimii perhehoitajia ja sijoitettuja lapsia tukevana ja kehittäväenä liittona. Perhehoitoliitto ry tuottaa tietoa perhehoidosta, järjestää koulutuksia, vertaisryhmätoimintaa ja leirejä. Lisäksi liitto tutkii ja edistää perhehoitoa tukevia toimintamalleja Suomessa. SINUT ry on valtakunnallinen järjestö sijoitetuille lapsille ja nuorille, joka tukee ja järjestää leirejä sekä tapahtumatoimintaa. SINUT ry:n tehtävänä on tuoda sijoitettujen lasten ja nuorten mielipiteitä mui-

den toimijoiden tietoisuuteen. Suomessa on erilaista järjestötoimintaa, joista sijaisperheitä tukevat myös Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, sekä Ensi- ja turvakotien Liitto ry. Molemmat järjestävät sopeutumisvalmennusta sijaisvanhemmille. Lisäksi sijaisvanhempien lomien ajaksi lastenhoitoapua tuottavat ADHD- liitto ry, Kehitysvammaisten Palvelusäätiö ja Aivovammaliitto ry. Sijaisperheisiin sijoitettuja lapsia tukee Lapsen Kesä ry, joka järjestää leirejä. (Ketola 2008, 47–48.)

4.4 Taloudellinen tuki

Hoitopalkkion tulee perustua hoidon vaativuudesta, sitovuudesta, sekä kulukorvauksen hoidosta aiheutuviin todellisiin kustannuksiin. Riittävä taloudellinen tuki merkitsee perhehoitajalle taloudellista turvallisuutta. Taloudellinen turva antaa myös hyvät edellytykset keskittyä kokonaisvaltaisesti perhehoitajan tehtäviin. Tämä tukee perhehoidon tarkoituksen toteutumista ja perhehoidon onnistumista. Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoitopalkkio, jonka määrä tarkastetaan kalenterivuosittain. Perhehoitajalain (263/2015) 16§:n mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä on vuoden 2015 alusta lähtien 686,25 euroa kuukaudessa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti. Hoitopalkkio voidaan erityisistä syistä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä, hoitopalkkiosta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. (Perhehoitolaki 263/2015, 16§; Perhehoitoliitto ry 2015c.)

Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata sijoitetun lapsen asuminen, ravinto, harrastukset, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat menot sekä terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaukseen kuuluu käyttövara, jonka suuruus on laissa määrätty ja se on tarkoitettu lapselle/nuorelle itselleen, omaan käyttöön. Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus, jos lapsi käy terapiassa tai muissa erityisen terveydenhuollon palveluissa. Lisäksi alle 21-vuotiaan nuoren opinnoista aiheutuvat erityiskustannukset korvataan perhehoitajalle, jos niitä ei muuten korvata. Kulukorvauksen enimmäismäärä vuoden 2015 alusta lähtien on 410,66 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohden kuukaudessa. Erityiskustannuksilla tarkoitetaan niitä kustannuksia, jotka

johtuvat sijoitetun lapsen yksilöllisistä tarpeista kuten terapiasta tai muista aiheutuvista terveydenhuollon kuluista. Sijoittajakunta voi myös korvata erikseen sijoitetun lapsen harrastuksista ja lomavietosta aiheutuvia kustannuksia. (Perhehoitoliitto ry 2015a.)

Perhehoitajalain (263/2015) 18§:n mukaan käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä vuoden 2015 alusta lukien on 2916,43 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti. Käynnistämiskorvaus on tarkoitettu sijoituksen alussa lapselle hankittaviin välttämättömiin tarvikkeisiin, kuten lapsen huonekalujen ja vaatteiden hankkimiseen. Käynnistämiskorvausta maksetaan kuittien perusteella. (Perhehoitolaki 263/2015,18§.)

Valkosen (2014) tutkimuksen mukaan sijaisvanhemmat olivat yksimielisiä siitä, että sijoitetusta lapsesta saatava hoitopalkkio oli tarpeellinen. Palkkion riittävydestä oli kuitenkin erilaisia käsityksiä. Osa oli sitä mieltä, että palkkio on riittävä, mutta jos perheessä oli vain yksi sijoitettu lapsi, oli kummankin sijaisvanhemman käytävä myös töissä. Useampi sijoitettu lapsi mahdollisti toisen vanhemman kotiin jäämisen. Tutkimuksessa kävi ilmi, että hoitopalkkio voisi olla nykyistä suurempi. Palkkion korottamisen tarpeellisuutta perusteltiin sillä, että lapset tulevat entistä vaikeammista oloista joka tarkoittaa, että toisen sijaisvanhemman on jäätävä kotiin. Usea sijaisvanhempi tosin korosti, ettei ole lähtenyt sijaisvanhemmaksi rahan vuoksi. (Valkonen 2014, 55–56.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää Eksoten alueen sijaisvanhempien saamia tukitoimia ja niiden riittävyttä sijaisvanhempien näkökulmasta. Tarkoituksena oli myös selvittää, kokevatko sijaisvanhemmat tarvitsevansa sijoittajalta (Eksote) vielä joitakin muita tukitoimia sijaisvanhempana toimimiselle kuin mitä he tällä hetkellä saavat tai ovat saaneet. Olennaista tutkimuksessa oli sijaisvanhempien ajatusten esille tuominen ja sitä kautta Eksoten lastensuojelun perhehoidon kehittäminen. Työn tavoitteena oli tuottaa laadullista tietoa työn yhteistyötaholle Eksotelle. Työn toiminnallisena osuutena toteutettiin laadullinen tutkimus palvelemaan työntilaaajan tiedollisia tarpeita. Tutkimuksessa on myös määrällisen tutkimuksen piirteitä. Työn tilaaajan yhteistyöhenkilönä on toiminut lastensuojelun perhehoidon sosiaalityöntekijä Leena Hyvärinen. Olen

käyttänyt hänen näkemyksiään tutkimustyöni tukena. Keräämäni taustatietouden pohjalta tutkimuskysymykseksi muodostui:

Onko Eksoten alueen sijaisvanhempien saama tuki riittävää?

Kiinnostus ja vahva ammatillinen näkemys sijaisvanhempien saamaan tukeen on lähtöisin työkokemuksestani lastensuojelussa. Olen tehnyt paljon yhteistyötä sijaisvanhempien kanssa. Sijaisvanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa on tullut esille, että sijaisvanhemmat saavat tukea mutta eivät riittävästi. Halusin opinnäytetyöni kautta tutustua sijaisvanhempien tukeen, tukimuotoihin ja niiden riittävyyteen.

5.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimus on kokonaistutkimus, jossa perusjoukkona toimivat Eksoten käyttämät sijaisperheet. Tutkimukseen osallistuvissa perheissä oli tutkimushetkellä Eksoten sijoittamia lapsia ja nuoria. Tutkimusjoukon olen rajannut pitkäaikaisiin sijoituksiin. Tutkimuksen ulkopuolelle rajasin lyhytaikaisen perhehoidon, luvanvaraisen perhehoidon eli ammatilliset perhekodit ja SOS- Lapsikyläperheet. Lomakekysely (Liite 1) lähetettiin Eksoten 43 sijaisperheelle.

5.2 Tutkimuksen toteutus

Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän liittyy ajatus, että todellisuus on hyvin moninainen. Tutkimuksessa on otettava huomioon, ettei todellisuutta voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritäänkin tutkimaan kohdetta kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole päästä tilastollisiin yleistyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tietynlaista toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Tämän vuoksi on tärkeää, että kohderyhmä tietää tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon ja heillä on kokemusta ja tietämystä tutkittavasta asiasta. Siksi tutkimuksen kohderyhmän on hyvä olla harkittu ja tarkoitukseen sopiva. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 85–86.)

Määrällinen tutkimusmenetelmä eli kvantitatiivinen menetelmä on tutkimustapa, jossa tuloksia tarkastellaan numeraalisesti. Määrällisessä tutkimuksessa tutkimuksen tiedot saadaan numeroina ja tämän jälkeen aineisto ryhmitellään numeraaliseen muotoon. Numerotiedoista oleellinen selitetään myös sanallisesti. (Vilkkä 2007, 14.)

Aineistokeruumenetelmiä on useita: kysely, haastattelu, havainnointi ja dokumenttien käyttö. Lomakekysely lähetetään tutkittavalle, jolloin tutkittava täyttää lomakekyselyn itse ja postittaa sen tutkijalle täytettynä takaisin. Postikyselyn etuna on nopeus ja vaivaton aineiston saanti, mutta haittana saattaa olla kato. (Hirsjärvi ym. 2009, 191–196.)

Lomakekysely lähetettiin saatekirjeen (Liite 2) ja vastauskuoren kanssa sijaisperheille työnelämäohjaaja Leena Hyvärisen kautta. Kato oli suuri, sillä sain takaisin 43 vastauskuoresta 16 kappaletta. Sijaisperheille olisi ollut mahdollisuus lähettää muistutuskirjeet, mutta tutkimustyöni tiukan aikataulun vuoksi päätin jatkaa saaduilla vastauksilla. Sähköinen lomakekysely olisi voinut tuoda enemmän vastaajia, kun postituksen vaiva olisi jäänyt vastaajilta pois. Sähköinen lomake ei kuitenkaan olisi ollut riittävän turvallinen vaihtoehto perheiden tietosuojan varmistamiseksi.

Lomakekyselystä pyrin tekemään mahdollisimman helppolukuisen ja helposti ymmärrettävän, ettei vastaajalle jäisi liikaa tulkinnanvaraa. Lomakkeen kysymykset valitsin niin, että sijaisvanhempien antamat vastaukset tukisivat tutkimustani mahdollisimman hyvin ja antaisivat autenttista tietoa tutkittavasta aiheesta. Lomakekysely sisälsi avoimia kysymyksiä ja asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia kysymyksiä. Skaaloihin perustuvat kysymykset jaoin Anna Mehtosen pro gradun (2008) Tuettu sijaisvanhemmuus jaottelun mukaan: tiedollinen tuki, henkinen ja emotionaalinen tuki, sosiaalinen tuki ja taloudellinen tuki.

Lomakekyselyssä kysyin ensin vastaajan taustatietoja kuten sijaisvanhempien biologisten ja sijoitettujen lasten syntymävuosia, kuinka kauan perhe on toiminut sijaisperheenä ja sijaisvanhempina aloittamisen motivaatiota. Biologisten ja sijoitettujen lasten iät tietämällä sain myös tietoa, kuinka monta lasta sijaisperheessä on ja ovatko sijoitetut lapset nuorempia vai vanhempia kuin perheen biologiset lapset. Sijaisvanhemman tulisi olla iältään soveltuva sijoitetta-

van lapsen biologiseksi vanhemmaksi ja sijoitettavan lapsen olisi hyvä olla sijoitus hetkellä perheen lapsista nuorin, jotta kiinnittyminen perheeseen onnistuisi parhaiten. (Suomen perhehoitopalvelut 2015b; Laurila 1993, 18.)

Lomakekyselystä käytetään myös nimitystä strukturoitu haastattelu. Tyypillisiä piirteitä lomakehaastattelulle on, että kysymykset ja esittämisjärjestys on päätetty etukäteen. Kun tutkimusongelma on laajuudeltaan suhteellisen pieni ja kun tavoitteena on vain yhtä asiaa koskevien mielipiteiden, käsitysten, näkemysten tai kokemusten kuvaus, on lomakehaastattelu toimiva toteuttamistapa tutkimukselle. (Vilkkä 2005, 101.)

Olen tehnyt lastensuojelutyössä yhteistyötä sijaisperheiden ja sijoitettujen lasten ja nuorten perheiden kanssa, mistä sain ajatukseni opinnäytetyöhöni. Opinnäytetyöprosessi alkoi kesällä 2014, jolloin aloin etsimään teoretietoa perhehoidosta ja tekemään tutkimussuunnitelmaa. Myöhemmin syksyllä Eksoten lastensuojelun perhehoidon sosiaalityöntekijä Leena Hyvärinen lupautui työelämän ohjaajakseni. Maaliskuussa 2015 kävin Saimaan ammattikorkeakoulussa seuraamassa kahta lastensuojelua käsittelevää opinnäytetyötä. Opinnäytetöistä sain hyviä ideoita omaan opinnäytetyöprosessiin.

Kevään ja kesän 2015 aikana tein tutkimussuunnitelmaa ja suunnittelin tarkempaa opinnäytetyöni sisältöä. Lomakekyselyn tein viimeisenä. Lomakekyselyn valmistuttua kaksi sijaisperheen äitiä testasi lomakkeen. Kyseiset testaajat eivät olleet Eksoten sijaisvanhempia. Sijaisvanhempien palautteen jälkeen tein lopulliset muokkaukset lomakekyselyyn. Syyskuussa 2015 sain puoltavan lausunnon Eksoten eettiseltä työryhmältä ja sain tutkimusluvan (Liite 3) 10.9.2015. Tutkimusluvan saatuani toimitin lomakekyselyt, saatekirjeet ja valmiiksi maksetut kirjekuoret Leena Hyväriselle. Hyvärinen lähetti postin sijaisperheille. Vastausaikaa sijaisperheet saivat kaksi viikkoa postin saamisen jälkeen.

5.3 Aineiston analysointi

Kun sain työelämän ohjaajaltani Leena Hyväriseltä sijaisperheiden vastaamat lomakekyselyt itselleni, litteroin ensin kaikkien avoimien kysymysten vastaukset sanasta sanaan koneelle. Laadullinen aineisto on hyvä kirjoittaa puhtaaksi

sanasta sanaan. Litterointi voidaan tehdä koko kerätystä aineistosta tai valikoidusti teema-alueiden mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 222.)

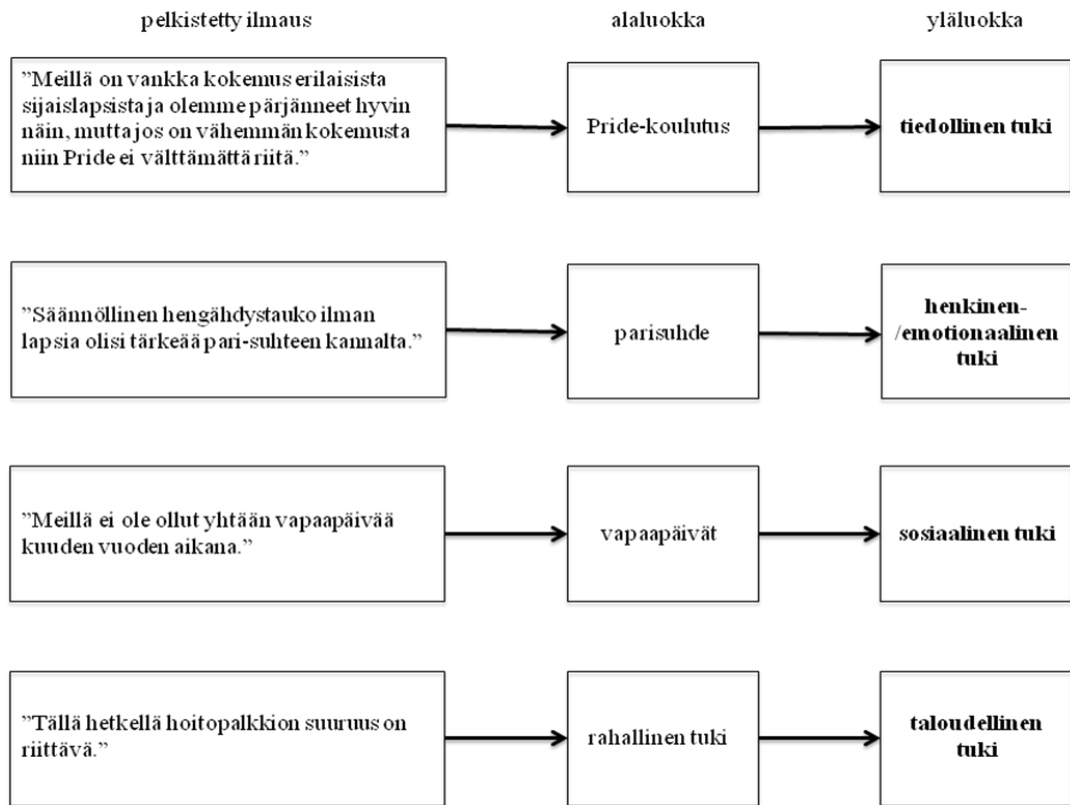
Lomakekysely sisälsi asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia kysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Skaaloihin perustuvissa kysymyksissä käytin Likkertin viisiportaista asteikkoa, jossa vaihtoehtoina olivat: täysin samaa mieltä / jokseenkin samaa mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / täysin eri mieltä. Likkertin asteikkotyyppisten kysymysten käyttämisen etuna on, että tietoa on runsaasti vähäiseen aineistoon verrattuna. Heikkoutena taas on vastaajien painoarvojen ja loogisuuden vaihtelu vastaajien mukaan. (Heikkilä 2014, 51.)

Määrällisessä tutkimuksessa valitaan sellainen analyysimenetelmä, joka antaa tutkijalle tietoa. Jos tutkijan tavoitteena on saada tietoa yhden muuttujan jakaumasta, käytetään sijaintilukuja. Sijaintiluvuilla tarkoitetaan havaintoarvojen sijaintia kuvaavia tunnuslukuja. Tavallisimmat sijaintiluvut ovat moodi ja mediaani, joista käytän tutkimuksen analyysimenetelmässä moodia kuvaamaan lukuja selvemmin. Moodi on keskiluku, joka soveltuu parhaiten laatuerojen mittaamiseen. Tyyppiluku eli moodi saadaan, kun tutkimuksen tulokset ryhmitellään ja luokitellaan. Moodi on se muuttujan arvo, joka sisältää havaintoja eniten tai useimmin. Samalla havainnolla voi olla useampia moodeja. Näissä tapauksissa moodi esitetään kaksi- tai useampihuippuisena. (Villikka 2007, 119, 121.)

Avoimien kysymysten aineiston analysoin induktiivisella aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Induktiivinen aineistolähtöinen sisällönanalyysi jaetaan karkeasti kolmeen vaiheeseen: 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston pelkistäminen voi olla esimerkiksi haastatteluaineisto, joka pelkistetään siten, että haastatteluaineistosta karsitaan kaikki ylimääräinen ja epäolennainen pois. Pelkistäminen voi olla informaation tiivistämistä tai sen pilkkomista eri osiin. Tällöin aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä. Tämän mukaan aineisto pelkistetään litteroimalla tai koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. (Tuomi ym. 2013, 108–111.)

Aineiston ryhmittelyssä aineistosta koodatut ilmaukset käydään tarkasti läpi ja aineistosta etsitään yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Samoja asioita käsittelevät käsitteet voidaan ryhmitellä ja yhdistellä luokaksi. Luokka nimetään sen sisällön kuvaamalla käsitteellä. Aineiston abstrahoinnilla erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahoinnissa edetään klusteroinnin jälkeen vielä syvällisempiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Abstrahointia jatketaan yhdistelemällä luokituksia niin kauan, kun se on sisällön näkökulmasta katsottuna mahdollista. (Tuomi ym. 2013, 108–111.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä ja sen ansiosta saadaan vastaus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta aina käsitteellisempään näkökulmaan tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi ym. 2013, 112.) Keräsin saamastani tutkimuksesta aineistoa ja luokittelin ne omiin sarakkeisiin. Pelkistettyyn ilmaukseen otin suoran lainauksen avoimien kysymysten vastauksista. Alaluokkaan kirjoitin asian ytimen muutamalla sanalla. Yläluokkaan tuli tuen muoto, jokainen omaan sarakkeeseen. Tuen tarpeen tekijöistä syntyi lopulta neljä luokkaa. Luokittelusta esimerkki (kuva 2).

Kuva 2. Esimerkki luokittelusta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Taustatiedot sijaisperheistä

Lomakekysely lähetettiin Eksoten lastensuojelun perhehoidon kautta 43 sijaisperheelle. Tutkimukseen vastasi 16 sijaisperheen vanhempaa. Sijaisperheistä yhdellätoista oli omia biologisia lapsia. Biologisia lapsia oli perheessä yhdestä viiteen. Kuudella perheistä ei ollut biologisia lapsia. Vastaajat olivat työskennelleet sijaisvanhempina kahdesta vuodesta 23 vuoteen.

Tutkimuksesta kävi ilmi, että sijaisperheet ovat hyvin erilaisia ja erilaisissa elämäntilanteissa. Useassa sijaisperheessä biologiset lapset olivat jo saavuttaneet täysi-ikäisyyden, kun sijoitettu lapsi oli tullut perheeseen. Viidessä Sijaisperheessä oli syntynyt vielä sijoitetun lapsen tulon jälkeen biologisia lapsia, enimmillään kaksi lasta. Muuten sijoitetut lapset olivat aina nuorempia kuin omat biologiset lapset. Yksi vastaaja kertoo toimivansa lisäksi lyhytaikaisena sijaisperheenä ja toinen tukiperheenä.

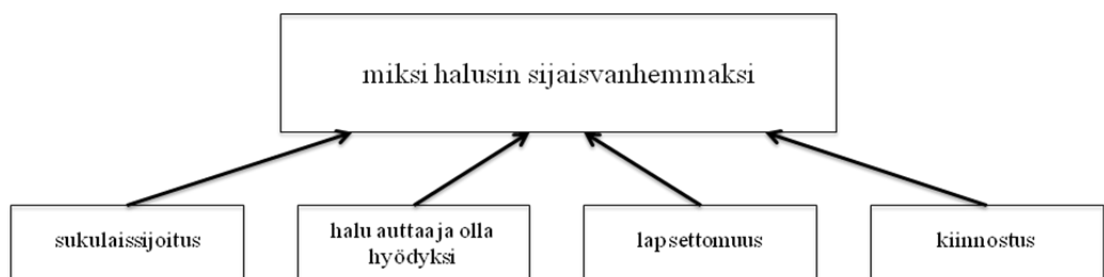
Sijaisvanhempien motiivit sijaisperheenä aloittamiselle olivat kaikilla hyvin samantyyppisiä. Kuusi vastaajaa kertoi, etteivät he voineet koskaan saada omia biologisia lapsia ja lapselle oli kuitenkin tilaa heidän elämässään. Usea koki adoption niin kotimaasta kuin ulkomailtakin mahdolliseksi ja liian haasteelliseksi toteuttaa. Vastaajista kolme halusi auttaa niitä lapsia, jotka tarvitsivat elämässään tukea ja ehjän perhemallin. Kahdella vastaajista oli lapsi sukulaissijoituksessa. Usea vastaaja kertoi, että he kiinnostuivat sijaisperheenä toimimiseen lehdessä olleen ilmoituksen ansiosta. Jotkut vastaajista olivat toimineet jo aikaisemmin sijais- tai tukiperheenä ja he halusivat jatkaa tai aloittaa sijaisperheenä toimimisen kokoaikaisesti. Kuvassa 3 on esitetty motiiveja sijaisvanhemmuuden aloittamiseen (kuva 3). Alla sijaisvanhempien ajatuksia, mikä sai heidät aloittamaan sijaisvanhempina:

Halu saada toinen lapsi perheeseen, sekä vanhemmalle lapselle sisarus. Minusta sisaruus on niin ainutkertainen juttu! Kiintymyksen syntyminen on ainutkertaista eikä sitä voi tietää etukäteen.

Meillä ei ole biologisia lapsia ja koimme, että meillä olisi kuitenkin annettavaa lapselle ja pystyimme tarjoamaan hänelle paljon rakkautta, huolenpitoa, sekä materialistisesti turvatun lapsuuden ja nuoruuden.

Halusimme auttaa ja antaa lapselle perhemallin ja tukea häntä kasvamaan arjessa.

Tieto sijaisperheiden vähyydestä ja uusien tarpeesta. Tieto ja sijaisperheiden tarve ilmeni paikallista sanomalehteä lukiessa, jolloin ensimmäistä kertaa keskustelimme aiheesta.

Kuva 3. Sijaisvanhempien motiivit sijaisvanhemmaksi aloittamiseen.

6.2 Sijaisvanhempien kokemukset saamasta tuesta

Tiedollinen tuki

Tutkimuksessa kävi ilmi, että Pride- koulutus koetaan tarpeelliseksi ja riittäväksi (kuva 4). Kaikki sijaisvanhemmat olivat joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että Pride- koulutus on riittävä sijaisperheenä toimimiselle. Kaksi vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. Näiden kahden vastaajan kohdalla oli kyseessä lapsen sukulaissijoitus ja he eivät olleet saaneet Pride- koulutusta.

Sukulaissijoituksen vanhemmille olisi hyvä järjestää ”pikku” Pride-koulutus ennen sijaisvanhemmiksi ryhtymistä.

Lisäkoulutusta sijaisvanhemmat kokivat myös saavansa riittävästi. Kahdeksan vastaajista oli täysin samaa mieltä. Kuusi oli jokseenkin eri mieltä ja yksi vastaajista koki, ettei ollut saanut koulutusta tarpeeksi. Avoimissa kysymyksissä sijaisvanhemmat kirjoittivat, että lisäkoulutukset koettiin hyviksi, koska niissä sai apua ja neuvoja lapsen kasvatukseen ja käytösongelmiin.

Suurin osa tutkimukseen osallistuneista sijaisvanhemmista koki, että he saavat riittävästi tietoa ammattilaisilta ja viranomaisilta sijoitetun lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. Viisi vastaajaa oli täysin samaa mieltä. Kymmenen oli jokseenkin samaa mieltä ja kaksi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Sijaisvanhemmat kirjoittivat avoimiin kysymyksiin, että he saivat apua lapsen kasvatukseen ja sairauksiin liittyvissä asioissa koulutuksista, Eksoten lasten ja nuorten talolta, perheneuvolasta, keskussairaalan eri osastoilta, terapeuteilta ja päiväkodin ammattitaitoisilta hoitajilta.

Lasten ja nuorten talo on osa Eksoten perhe- ja sosiaalipalveluita, joka perustettiin marraskuussa 2013. Lasten ja nuorten talolla toimii matalan kynnyksen vastaanotto, jonne voi mennä ilman lähetettä. Lasten ja nuorten talolta löytyy perhe- ja kasvatuseuvonta, lasten mielenterveys- ja päihdepalvelut, perheoikeudelliset asiat, lasten ja nuorten kehitystutkimukset ja lastensuojelu. Lastensuojelun perhehoito sijaitsee myös lasten ja nuorten talolla. (Eksote 2015.)

Tutkimuksen mukaan sijaisvanhemmat saavat riittävästi tietoa ja tukea sijaislapsen mahdollisiin sairauksiin. Vastaajista neljätolista oli joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä avun ja tuen saamisesta, kaksi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Sijaisvanhemmat olivat yksimielisiä siitä, että he olivat saaneet riittävästi tietoa sijaisvanhemmuudesta. Kaikki vastaajat olivat täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä tuen riittävydestä. Kysyttäessä sijaisvanhempien oikeuksista vastaukset erosivat toisistaan. Vastaajista kaksitoista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä, yksi vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. Kolme vastaajista koki, ettei ollut saanut riittävästi tietoa sijaisvanhemmuuden oikeuksista.

Kaikki sijaisvanhemmat olivat samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, kehen viranomaiseen ovat yhteydessä, jos tarvitsevat apua. Avun saaminen on parantunut selvästi viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. Yksi pitkään sijaisvanhempana toiminut kertoi, että monet itkut olisi jäänyt itkemättä, jos tukitoimia olisi ollut silloin, kun he aloittivat sijaisvanhempina. Apua ja tukea toivottiin sosiaalitoimelta enemmän:

Sosiaalitoimi voisi järjestää terapiat tai miettiä millaista tukea, tutkimuksia tai hoitoa tms. esimerkiksi ADHD- lapsi tarvitsisi. Itse olin monta kertaa hukassa, mikä olisi paras ratkaisu.

Tuotaisiin tukimahdollisuuksia enemmän esille perheille!! Netisivuja yms.

Sijaisvanhempien ajatukset sosiaalityöntekijän kanssa tehdystä yhteistyöstä toimii Eksotella todella hyvin. Kaikki vastaajat olivat joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että yhteistyö sosiaalityöntekijän kanssa toimii. Sijaisvanhemmat kertoivat, että sosiaalityöntekijän saa hyvin puhelimitse kiinni ja jos ei saa, hän soittaa yleensä nopeasti takaisin. Sosiaalityöntekijän kanssa toivottiin säännöllisiä tapaamisia asioiden hoitamista varten, muutenkin kuin sijoitetun lapsen asiakassuunnitelmissa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Pride-koulutus on mielestäni riittävä sijaisperheenä toimimiselle	7	7	2	0	0
Saan tarvittaessa lisäkoulutusta sijaisvanhemmuuden tueksi	8	7	0	1	0
Saan riittävästi tietoa ammattilaiselta sijaislapsen kasvatukseen liittyviin asioihin	5	10	1	0	0
Saan riittävästi tietoa ja tukea sijaislapsen mahdollisiin sairauksiin	4	10	2	0	0
Olen saanut riittävästi tietoa sijaisvanhemmuudesta	10	6	0	0	0
Olen saanut riittävästi tietoa sijaisvanhemman oikeuksista	4	8	1	3	0
Tiedän keneltä viranomaiselta kysyn apua, kun sitä tarvitsen	13	3	0	0	0
Yhteistyö sosiaalityöntekijän kanssa toimii hyvin	12	3	0	1	0

Kuva 4. Sijaisvanhempien kokemukset tiedollisen tuen saamisesta (N=16)

Henkinen ja emotionaalinen tuki

Emotionaalinen tuki käsittää kaiken ulkopuolisilta ihmisiltä saadun tuen, kuten omilta sukulaisilta, sijoitetun lapsen biologisilta vanhemmilta ja sukulaisilta, sosiaalityöntekijältä sekä muilta hoito- ja terveydenhuollon henkilöiltä, jotka osallistuvat sijaisperheen elämään. Emotionaaliseen tukeen kuuluu myös omasta parisuhteesta huolehtiminen. Lastenhoitajan saaminen tukiverkoston kautta auttaa niin, että sijaisvanhemmilla on mahdollisuus viettää yhteistä kahdenkeskeistä aikaa. Kuvassa 5 on esitetty sijaisvanhempien henkisen ja emotionaalisen tuen riittävyttä (kuva 5).

Tutkimus osoitti, että kuusi vastaajaa oli saanut ammattilaiselta tukea suhteen luomiseen sijoitetun lapsen kanssa. Seitsemän sijaisvanhempaa ei ollut tuen saamisesta samaa eikä eri mieltä. Kolme vastaajista oli jokseenkin eri mieltä. Omaan parisuhteeseen saadusta tuesta sijaisvanhempien mielipiteet jakautuivat. Kahdeksan sijaisvanhempaa oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä tuen saamisesta. Viisi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kolme sijaisvanhempaa oli jokseenkin eri mieltä. Sijaisvanhempien kokemus omasta

ajasta ja parisuhteesta sekä tuen saamisesta parisuhteeseen herätti paljon kommentteja avoimiin kysymyksiin.

Koska meillä ei ole juurikaan saatavilla hoitoapua, meillä ei ”oikein ole parisuhdetta”.

Tahtoisin yhden viikonloppuvapaan kuukaudessa omaa aikaa, koska vanhemman ja lapsen tapaamisia on rajoitettu.

Suurin osa sijaisvanhemmista oli saanut tukea sijoitetun lapsen biologisten vanhempien kanssa työskentelyyn. Kolme vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. Yksi vastaajista koki, ettei ollut saanut apua vanhempien kanssa työskentelyyn lainkaan. Tämän vastaajan kohdalla oli kyseessä sukulaissijoitus. Lapsen biologisten sukulaisten kanssa työskentelyyn sijaisvanhemmat olivat saaneet tutkimustulosten mukaan enemmän apua kuin lapsen biologisten vanhempien kanssa työskentelyyn. Vastaajista yksitoista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä ja viisi ei ollut samaa eikä eri mieltä. Ainoastaan kahdella sijaisvanhemmalla asioista sopiminen ei onnistunut lapsen biologisten vanhempien kanssa ja sukulaisten kanssa sopiminen ei onnistu yhdellä vastaajista. Muuten vastaajien kokemukset olivat samoilla linjoilla yhteistyön toimivuudesta biologisten vanhempien ja sukulaisten kanssa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen saanut ammattilaiselta tukea suhteen luomisessa sijaislasten kanssa	4	2	7	3	0
Olemme sijaisvanhempina saaneet riittävästi tukea omaan parisuhteeseemme	2	6	5	3	0
Olen saanut tukea sijaislasten biologisten vanhempien kanssa työskentelyyn	2	10	3	0	1
Olen saanut tukea sijaislasten biologisten sukulaisten kanssa työskentelyyn	4	7	5	0	0
Yhteistyö ja asioista sopiminen toimii hyvin sijaislapsen biologisten vanhempien kanssa	8	3	3	0	2
Yhteistyö ja asioista sopiminen toimii hyvin sijaislapsen biologisten sukulaisten kanssa	9	3	3	0	1

Kuva 5. Sijaisvanhempien kokemukset henkisen ja emotionaalisen tuen saamisesta (N=16)

Sosiaalinen tuki

Tutkimuksessa oli selvästi nähtävissä, että niillä sijaisvanhemmilla, joilla yhteistyö toimi sijoitetun lapsen biologisten vanhempien tai sukulaisten kanssa, toteutuivat myös vapaapäivät. Sijaisvanhemmilla, joilla yhteistyö ei toiminut lapsen sukulaisten tai biologisten vanhempien kanssa, eivät pystyneet pitämään lain mukaisia vapaapäiviä tai lomia. Kuvassa 6 on esitetty sijaisvanhempien näkemykset sosiaalisen tuen saamisesta (kuva 6).

Vastaajista kuusi oli vapaapäivien toteutumisesta sovitusti samaa mieltä. Yksi vastaaja oli jokseenkin samaa mieltä. Seitsemän vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. Täysin eri mieltä oli kaksi vastaajista. Lomien toteutuminen oli samassa linjassa vapaapäivien toteutumisien kanssa. Seitsemän vastaajaa oli täysin samaa mieltä, kaksi vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä. Viisi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Yksi vastaaja oli jokseenkin eri mieltä ja yksi vastaaja täysin eri mieltä. Lastenhoitoapua sijaisvanhemmat saavat sukulaisilta tai muilta sijais- tai tukiperheiltä vaihtelevasti. Kymmenen vastaaja oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä hoitoavun saamisesta. Yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä. Vastaajista viisi oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä.

Sijoitetun lapsen ja hänen biologisten vanhempien tapaamiset toteutuvat sijaisvanhempien mielestä vaihtelevasti. Neljä vastaajaa oli täysin samaa mieltä. Kolme vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä. Seitsemän vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä oli kaksi vastaajaa. Viisi vastaajaa oli samaa mieltä ja seitsemän vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että sijaislapsen ja biologisten sukulaisten tapaamiset onnistuivat sovitusti. Kaksi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Yksi vastaaja oli jokseenkin eri mieltä ja yksi täysin eri mieltä.

Sijaisvanhemman vastauksista voi päätellä, että sijoitetun lapsen tapaamiset onnistuivat paremmin lapsen sukulaisten, kuin lapsen omien biologisten vanhempien kanssa. Useampi sijaisvanhempi toivoi, että vapaita voisi järjestää tukiperheen tai toisen sijaisperheen kanssa tehdyllä yhteistyöllä, jos sijoitetulla lapsella ei ole mahdollisuutta käydä sukulaisten tai vanhempien luona vaikka

viikonloppuisin. Sijaisvanhemmat kirjoittivat avoimiin kysymyksiin ajatuksiaan hoitoavun järjestämiseen liittyvistä asioista.

Lapsenhoitoapua tai jotakin järjestelyä, että voisimme joskus lähteä kahdestaan jonnekin. Meidän lapsemme ei käy kotilomilla. Jos tapaamiset tapahtuvat jossain muualla, kuin meillä kotona, olemme kylässä yhdessä.

Mielestäni, jos sovitut lomat ja vapaat eivät onnistu, olisi hyvä saada rahallinen korvaus siitä ja rahan turvin tehdä jotain muuta yhdessä.

Vapaiden epäonnistuminen herätti sijaisvanhemmissa ajatuksia:

Toivon kehityksen kulkevan eteenpäin vapaiden järjestymisen varmistumiseksi. Vapaa saattaa keskeytyä tai peruuntua, jos lapsi on menossa biologiselle vanhemmalle. Aina oltava varasuunnitelma. Moni saattaa kokea liian työlääksi ja jättää vapaan pitämättä.

Meillä ei ole ollut kuuden vuoden aikana yhtään vapaapäivää.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Vapaapäivät toteutuvat sovitusti	6	1	7	0	2
Lomat toteutuvat sovitusti	7	2	5	1	1
Saan tarvittaessa lastenhoitoapua esim. muilta sijaisperheiltä, tukiperheeltä, omilta sukulaisilta jne..	6	4	1	3	2
Sijaislapsen ja biologisten vanhempien tapaamiset onnistuvat sovitusti	4	3	0	7	2
Sijaislapsen ja biologisten sukulaisten tapaamiset onnistuvat sovitusti	5	7	2	1	1

Kuva 6. Sijaisvanhempien kokemukset sosiaalisen tuen saamisesta (N=16)

Taloudellinen tuki

Tutkimuksen vastauksista nousi esille, että sijaisvanhemmat olivat lähes yksimielisiä siitä, että he olivat saaneet alkuhankintoihin rahallista tukea. Vastajista neljätoista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Kaksi sijaisvanhempaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Alkuhankintojen saamiseen vaikuttaa perheen sen hetkinen tilanne. Mikäli perheessä on pieniä lapsia jo entuudestaan, oletetaan että perheestä löytyy jo valmiiksi osa sijoitetun lapsen tarvitsemista tarvikkeista. Sijaisvanhemmat olivat lähes yksimielisiä siitä, että sijoitetun lapsen harrastuksiin oli myönnetty tarvittaessa tukea. Viisitoista vastaajaa oli joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä. Kilometrikorvauksia oli maksettu kahta sijaisvanhempaa lukuun ottamatta kaikille. Kilometrikorvauksien maksuun toivottiin uudistusta.

Kilometrikorvaukset tulisi kehittää nykykustannuksiin sopiviksi.

Hoitopalkkion suuruus jakoi sijaisvanhempien mielipiteet. Kymmenen sijaisvanhemmista oli sitä mieltä, että hoitopalkkion suuruus oli riittävä. Kuusi vastaajaa oli jokseenkin tai täysin eri mieltä. Sijaisvanhemmat tarvitsevat myös omaa aikaa ja lastenhoitajaa lyhemmiksi ajoiksi. Kahdeksan sijaisvanhempaa oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä lastenhoitajan saatavuudesta. Kolme vastasi, ettei ollut samaa eikä eri mieltä. Jokseenkin samaa mieltä oli kaksi sijaisvanhempaa ja kolme oli täysin eri mieltä. Kuvassa 7 on esitetty sijaisvanhempien taloudellisen tuen saatavuus (kuva 7). Joillakin sijaisvanhemmilla oli harvoin mahdollisuus lastenhoitajaan:

Meillä ei ole kuin muutama sukulainen tai ystävä, jotka voivat auttaa muutaman tunnin ajan.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen saanut rahallista tukea alkuhankintoihin	11	3	2	0	0
Olen saanut rahallista tukea esim. sijaislapsen harrastemenoihin	12	3	1	0	0
Saan kilometrikorvausta lasten kuljettamisesta	11	2	1	0	2
Saan lastenhoitajan tarvittaessa	4	4	3	2	3
Hoitopalkkion suuruus ja muu taloudellinen tuki on mielestäni riittävää	5	5	0	5	1

Kuva 7. Sijaisvanhempien kokemukset taloudellisen tuen saamisesta (N=16)

6.3 Sijaisvanhempien kehittämisehdotuksia Eksotelle

Avoimissa kysymyksissä sijaisvanhemmat toivat esille niitä tukimuotoja, jotka olivat heille tärkeimpiä. Vertaistuen ja sosiaalityöntekijän tuen lisäksi muita tärkeitä tukia sijaisvanhemmille ja koko perheelle ovat lapsen ammatillinen tukihenkilö, vapaiden järjestyminen, sijoituksen alkuvaiheessa tarjottu rahallinen tuki ja neuvot/avut, hoito- ja kulukorvaukset sekä alkuhankinnat.

Jos sijaisperheet eivät olleet omasta mielestään saaneet riittävästi tukea, he toivoivat saavansa seuraavanlaisia tukimuotoja: Keskusteluapua, vertaistukea muilta sijaisperheiltä, tukiperhettä omalta paikkakunnalta, kesäaikaan lapsille ja nuorille vertaisleirejä, sekä enemmän kokoontumismahdollisuuksia sijoitetuille lapsille ja nuorille.

Jatkossa sijaisperheet toivovat saavansa tietoa murrosiästä, vertaistukea lapsille ja nuorille, tukea siihen, että sijoitetun lapsen ja hänen biologisten vanhempien tapaamiset onnistuisivat, sekä tukea nuoren itsenäiseen elämään, kun on aika lähteä kotoa.

Lomakekyselyn lopussa sai jokainen tuoda esille kehittämisehdotuksia Eksotelle. Sijaisvanhempien kehittämisehdotuksista ja toiveista nousi esille vertaistuen merkitys ja toive sen lisäämisestä entuudestaan. Useampi vastaaja ehdotti, että Eksote perustaisi vertaistukiryhmiä, joissa sijaisvanhemmat sekä si-

joitetut lapset ja nuoret saisivat jakaa omia kokemuksiaan. Sijaisvanhempien mielestä vertaistuki on yksi tärkeimmistä tukemisen muodoista.

*Sijaisperheiden yhteisöllisyyttä tulisi lisätä esimerkiksi perhehoito-
liiton kanssa. Yhteisöllisyydellä vähennettäisiin sosiaalityöntekijöi-
den taakkaa.*

*Toivoisin, että saisin tavata muita sijaisperheitä ja jakaa koke-
muksia heidän kanssaan.*

Usea vastaaja toivoi lastenhoitoapua, koska sitä ei kaikilla ollut saatavilla. Vapaapäivät ja lomamatkat eivät kaikilla sijaisvanhemmilla toteutuneet, koska osa sijoitetuista lapsista ei tapaa biologisia vanhempiaan eikä muitakaan sukulaisia. Sijaisvanhempien vapaat saattavat keskeytyä sijoitetun lapsen biologisten vanhempien päihteiden käytön tai muiden ongelmien vuoksi. Vapaiden toteutumista monet toivovat sen vuoksi, että vanhemmat voisivat hoitaa parisuhdettaan ja saisivat hetken hengähtää.

*Sijaisvanhempien yhteistyöllä voisi ratkaista vapaiden järjesty-
sen sijaisvanhemmille. Lapset voisivat vuorotella toisessa per-
heessä, esimerkiksi kerran kuussa.*

*Lapsenhoitoapua voisi olla jotenkin organisoidusti saatavilla eri-
laisiin tilanteisiin, olisi selvät sävelet, kuinka sitä olisi mahdollista
saada tai hakea.*

Sijaisperheille toivottiin myös tueksi tukiperheitä tai Eksoten järjestämää lastenhoitoapua. Muutama sijaisvanhempi oli huolissaan sijoitetuista nuorista, joilla ei ollut lainkaan kavereita, sekä lapsista ja nuorista, joilla on jokin neurologinen sairaus.

*Jos ei muuten tukiperheitä järjestettävissä, niin voisi olla Eksoten
tiloissa viikonloppupalvelu sellaisille perheille, jotka eivät saa va-
paata.*

Nuorelle "kaveria" (jos ei kavereita ole) vaikka kerran viikossa.

Lisää kokoontumisia lapsille ja nuorille. Useat sijoitetut lapset omaavat jonkun neurologisen ominaisuuden → Ryhmän perustaminen heille Eksoten puolesta.

Sijaisperheet, jotka asuvat kauempana sijoituskunnasta, saattavat kokea, ettei tukea ole niin helposti saatavilla tai sitä ei välttämättä osata pyytää pitkän välimatkan takia. Yksi sijaisvanhempi ehdotti:

Olemme sijaisperhe kauempana sijoituskunnasta. En tiedä, olisiko hyvä idea lähettää jokin pienimuotoinen sähköpostiviesti tai kysely esimerkiksi kolme kertaa vuodessa sijaisperheelle ja kysellä heidän kuulumisia. En tiedä onko ajatus ihan ”hölmö”. Minulle tuki on ollut riittävää.

Sijaisvanhemmat toivovat myös ammattilaisilta enemmän apua, esimerkiksi lapsen kasvatuksellisiin ongelmiin. Ennen lapsen sijoittamista sijaisperheeseen sijaisvanhemmat halusivat tietää lapsen biologisten vanhempien mahdollisista sairauksista, koska valitettavan usein psyykkiset sairaudet periytyvät. Näin sijaisvanhemmat välttyisivät ikäviltä yllätyksiltä lapsen kasvaessa.

Sijaisperheistä kahdella oli lapsi sukulaissijoituksessa. Heillä ei kummallakaan ollut Pride- koulutusta. Pride- koulutusta toivottiin kaikille sijaisperheille, oli sijaisperheessä sukulaissijoitus tai ei. Sukulaissijaisvanhemmuus saattaa aiheuttaa ongelmia sijoitettujen lasten roolin muodostumisessa perheessä. Sukulaissijaisvanhemmuutta on tutkittu ja tutkimuksista on käynyt ilmi, että sukulaissijaisvanhemmat saavat usein vähemmän tukea kuin muut sijaisvanhemmat (Mehtonen 2008, 66).

Lisäksi muita tukimahdollisuuksia haluttiin enemmän sijaisvanhempien tietoisuuteen, esimerkiksi Internet-sivuja, joista sijaisperheet löytäisivät tietoa tukimahdollisuuksista ja ajankohtaista tietoa sijaisperheistä.

Valtaosa tutkimukseen osallistuvista sijaisvanhemmista koki onnistuneensa sijaisvanhemmuudessaan ja he olivat pääosin tyytyväisiä Eksotelta saamaan tukeen. Moni heistä ajatteli, että sijaisperheeseen sijoitetut lapset ovat kuin ”omia” ja he ovat tasavertaisia perheenjäseniä.

Mielestämme sijaislapsia kasvatetaan kuten omia, jonka vuoksi kasvatusohjeita ei tarvitse tulla sijaishuollolta.

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyötä tehdessä oli mietittävä myös eettisiä periaatteita. Tutkimuksen tekoon liittyy aina eettisiä kysymyksiä, jotka tulee ottaa huomioon tutkimusta tehdessä. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkija noudattaa hyviä eettisiä käytäntöjä. On muistettava, että jo tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu. Tutkimuksen lähtökohtana on aina ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimukseen osallistuvien itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa, antamalla ihmisille mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Tietoa ei voi kerätä menetelmillä, jotka loukkaavat tutkittavien henkilöiden yksityisyyttä tai identiteettiä. Tutkimukseen osallistuville kannattaa kertoa myös tutkimuksen mahdollisista riskeistä. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–25, 186.)

Epärehellisyyttä on vältettävä jokaisessa tutkimuksen vaiheessa ja osaluueessa. Keskeisiä periaatteita tutkimuksessa ovat seuraavat asiat, jotka tulee ottaa huomioon läpi tutkimuksen teon. Plagiointi on ehdottomasti kielletty. Luvaton lainaaminen on kaikki sellainen toiminta, jossa jonkun toisen tekstiä esitetään omana. Tekstiä lainatessa tulee siitä mainita lähdeviitteillä. Plagiointia voi myös toteuttaa itse plagioimalla omaa vanhaa työtään. Luvaton lainaaminen on aina hyvien tieteellisten käytänteiden vastaista. (Hirsjärvi ym. 2009, 25–26, 122.) Tutkimuksen tuloksia ei saa keksiä tai kaunistella. Tutkimuseettisen toimikunnan mukaan tutkimustulosten vääristäminen merkitsee tiedeyhteisön ja usein myös päätöksentekijöiden harhauttamista. Tutkimuksessa on kerrottava käytetyt menetelmät huolellisesti. Alkuperäisiä havaintoja ei tule vääristää. Tutkimuksessa ilmenneet puutteet on tuotava näkyviksi. Toisten tutkijoiden osuutta ei tule vähätellä. Valmiissa työssä on mainittava ne henkilöt, jotka ovat tutkimukseen osallistuneet. Tutkimukseen myönnetään joskus määrärahoja ja avustuksia joita ei tule käyttää väärin. Tutkijan on tarvittaessa näytettävä, miten tutkimukseen myönnettyt rahat on käytetty. (Hirsjärvi ym. 2009, 26–27.)

Mengele-tapauksilla viitataan tiedonhankintaan ja tutkittavien suoja koskeviin normeihin. Mengele-termi tarkoittaa niitä tutkimuksia, joissa tutkittavien suoja

osoittautuu kyseenalaiseksi. Tutkittavien suojaan kuuluu, että tutkijan on kerrottava osallistujille tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Tutkittavien suojaan kuuluu myös vapaaehtoinen suostumus. Yksilöllä pitää olla mahdollisuus kieltäytyä tutkimuksesta, keskeyttää mukanaolo tai oikeus kieltää jälkikäteen häntä koskevan aineiston käyttö ja julkaiseminen. Tutkijan on varmistettava, että antaessaan suostumuksensa osallistuja tietää, mistä tutkimuksessa on oikeasti kyse. Oleellinen osa tutkittavien suoja on osallistujien oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaaminen. Tutkimustietojen on oltava luottamuksellisia, eikä tietoja saa käyttää muihin tarkoituksiin. Kaikkien osallistujien on jätävä nimettömiksi, elleivät he ole antaneet lupaa nimensä julkaisemiseen. Tutkimukseen osallistujilla on oikeus odottaa tutkijalta vastuuntuntoa. Tutkijan on noudatettava lupaamiaan sopimuksia, eikä tutkimuksen rehellisyyttä saa vaarantaa. (Tuomi ym. 2013, 131.)

Tutkimuksessani otin huomioon eettiset kysymykset heti tutkimuksen alusta lähtien. Tutkimuksessa kysyttiin henkilökohtaisia asioita ja siksi luottamuksen osoittaminen oli tärkeää. Lomakekyselyt lähetettiin sijaisvanhemmille työelämän ohjaajani Leena Hyvärisen kautta sen vuoksi, että vastaajien anonyymiyttä säilyy, eikä vaitiolovelvollisuutta rikota. Lomakkeen mukana oli saatekirje, jossa mainittiin, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista eikä kieltäytyminen tutkimuksesta vaikuta sijaisperheenä toimimiselle millään tavalla. Saatekirjeessä mainittiin myös, miten lomakekyselyt lähetetään ja hävitetään. Työelämän ohjaajani Leena Hyvärinen kävi osan vastauslomakkeista läpi ennen opinnäytetyöntekijälle luovuttamista. Toimimalla edellä mainitun mallin mukaisesti vältettiin se, ettei perheistä päässyt tutkijalle mitään tunnistetietoja. Tutkijana eettinen velvollisuuteni oli, että tutkimustulokset esitetään mahdollisimman rehellisesti ja tarkasti, mutta samalla huomioiden vastaajien anonyymiyttä.

Käytin paljon esimerkkeinä sijaisvanhempien kirjoittamia tekstejä, ja ne avasivat hyvin tutkimuksen tuloksia. Sijaisvanhempien kirjoittamat tekstit litteroitiin ensin koneelle. Käyttäessäni jotain kommentteista muokkasin sen niin, ettei kommentissa ole tunnistetietoja kirjoittajasta, esimerkiksi poistin sijaisvanhemman tekstistä lapsen iän tai sukupuolen.

Tutkimuksen ja kehittämisen yliopettaja Jorma Kananen (2014) kertoo kirjassa Laadullinen tutkimus opinnäytetyön kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuustarkastelusta. Luotettavuustarkastelu sivuaa objektiivisuutta sillä laadullisessa tutkimuksessa tutkija käsittelee laajaa aineistoa. Tutkija päättää, ketä tutkitaan, mitä tutkitaan ja miten kerätty aineisto analysoidaan ja tulkitaan. Tutkimusasetelman pitää olla kunnossa ja tutkimusprosessi pitää tehdä tieteen sääntöjen mukaisesti. Tutkijan tulee myös huomata, että luotettavuustarkasteluun ja tutkimuksen riskienhallintaan pitää varautua koko tutkimuksen ajan suunnitteluvaiheesta lähtien. Koko luotettavuustarkastelun edellytys on riittävä dokumentaatio. Yleisimpiä luotettavuuskriteereitä laadullisessa tutkimuksessa ovat muun muassa vahvistettavuus, arvioitavuus/dokumentaatio, tulkinnan riskitiriidattomuus, luotettavuus ja saturaatio, joka tarkoittaa kylläntymistä. (Kananen 2014, 150–151.)

Lomakekysely lähetettiin 43 sijaisperheelle, joista tutkimukseen osallistui 37 prosenttia. Otanta jäi pieneksi, mutta ne sijaisperheet, jotka tutkimukseen osallistuivat, antoivat paljon tietoa. Tutkimusta voidaan pitää luotettavana ja sijaisperheiden mielipiteitä ja vastauksia suuntaa antavina. Itselläni oli ennen tutkimusta tiedossa, että sijaisperheet saavat tukea, mutta eivät riittävästi. Uskon, että kaikki tutkimukseen osallistuneet vastasivat rehellisesti ja todenmukaisesti lomakekyselyn kysymyksiin. Nimettömänä vastaaminen lisää varmasti tutkimuksen tulosten luotettavuutta ja sain vastauksen tutkimuskysymykseeni.

8 YHTEENVETO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia Eksoten alueen sijaisvanhempien saamaa tukea ja tuen riittävyttä. Tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää niin, että ne koskisivat koko Eksoten pitkäaikaisten sijaisvanhempien joukkoa, koska vastaajamäärä jäi melko alhaiseksi. Mielestäni tutkimustuloksia voidaan kuitenkin pitää luotettavina ja suuntaa antavina. Tutkimuksen tulokset vahvistavat myös aiemmin tehtyjä tutkimuksia sijaisvanhempien tuen riittävydestä. Tutkimus osoitti, että sijaisvanhemmat saavat hyvin eri tukimuotoja, mutta ne eivät olleet kaikkien mielestä riittäviä.

Tutkimuksen mukaan tärkeimpänä tuenmuotona pidettiin selvästi sosiaalityöntekijän antamaa tukea. Monen mielestä oli tärkeää saada sosiaalityöntekijä

kiinni silloin, kun oli tarvetta. Sosiaalityöntekijältä toivottiin kuitenkin tapaamisia muulloinkin, kuin asiakassuunnitelmissa. Jotkut sijaisvanhemmat eivät halunneet rasittaa sosiaalityöntekijää soittamalla hänelle, vaan yrittivät selvittää vaikeista tilanteista ilman viranomaisen tukea. Lisäksi muiden viranomaisten toimintaan ja tukeen oltiin pääosin tyytyväisiä.

Vastauksista ilmeni se, että Lasten ja nuorten talon aloitettua toimintansa on se osaltaan helpottunut myös monen sijaisperheen arkea. Usea sijaisvanhempinen mainitsi lomakekyselyn avoimien kysymysten vastauksissa Lasten ja nuorten talon ja sen tärkeyden. Tärkeänä tuen muotona pidettiin myös vapaiden onnistumista. Kaikilla sijaisperheillä vapaat eivät toteutuneet. Jos sijaisvanhemmilla yhteistyö toimi sijoitetun lapsen biologisten vanhempien tai sukulaisten kanssa, toteutuivat myös sijaisvanhempien vapaapäivät. Johtopäätöksenä voi todeta, että sijaisvanhemmat ovat riippuvaisia sijoitetun lapsen biologisista vanhemmista ja sukulaisista, joiden kautta he saavat onnistumaan lakisääteiset vapaapäivät. Sijaisvanhemmilla on vapaapäivien toteutumisesta erilaisia kokemuksia. Samassa perheessä voi olla eri perheistä sijoitettuja lapsia. Toisen lapsen biologisten vanhempien ja sukulaisten kanssa yhteistyö voi toimia, kun taas toisen lapsen vanhempien ja sukulaisten kanssa ei ollenkaan, mikä tuo tutkimuksen tuloksiin vääristymiä.

Sijaisvanhemmat kaipaavat omalta paikkakunnalta tukiperhettä, jonne sijoitettu lapsi voisi mennä viikonloppulomalle, jos lapsi ei käy biologisten vanhempien tai sukulaisten luona. Alla ajatuksia sijaisvanhemmilta:

Konkreettista hoitoapua, että vanhemmat voisivat hoitaa parisuhdetta.

Vapaapäivä järjestyy jos omaa tarpeeksi riittävän lähiverkoston. (Sijaislapsen verkostot tai sijaisperheen). Kaikilla ei ole.

Jos ei muuten tukiperheitä järjestettävissä, niin voisi olla Eksoten tiloissa viikonloppupalvelu sellaisille perheille, jotka eivät saa muuten vapaata.

Tärkeänä pidettiin myös alkuhankintoihin saatavaa käynnistämiskorvausta, jolla sijaisvanhemmat pystyivät ostamaan uudelle perheenjäsenelleen tarvittavia tarvikkeita kuten huonekaluja tai vaatteita.

Tutkimuksesta kävi ilmi, että eniten sijaisvanhemmat kaipaavat vertaistukea. Omien kokemusten jakaminen samaa työtä tekevien kanssa auttaa jaksamaan arjessa. Vertaistukea kaivattiin myös sijaisperheisiin sijoitetuille lapsille ja nuorille. Erilaiset leirit kesäaikaan olisi toivottuja. Suomen Sijaiskotinuoret Sinut ry:n järjestämät leirit ovat usean sijaisvanhemman mielestä liian kaukana. Sijaisvanhemmat toivoivat myös tukea sijoitetun lapsen murrosikään ja tukea nuoren itsenäisen elämän aloittamiseen.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni aihealue oli selkeä jo heti opintojen alussa. Olen työskennellyt vuosia lastensuojelussa ja halusin kehittää ja lisätä osaamistani lastensuojelun perhehoidosta. Minulla on myös ystäväpiirissä sijaisvanhempia. Olen saanut seurata heidän arkeaan ja olen keskustellut heidän kanssaan sijaisperheen arjesta sekä sijoitetun lapsen tuomasta onnesta ja kipupisteistä.

Tutkimuksesta nousi esille sijaisvanhempien toteutumattomat vapaapäivät. Itseäni jäi mietityttämään perhehoitolaki, jossa säädetään, että sijaisvanhemmilta kuuluu tietty määrä vapaapäiviä vuodessa. Miksi niitä ei kuitenkaan pystytä järjestämään heille? Perhehoito on laitoshoitoon nähden edullinen ja lapselle luonnollisin sijoituksen muoto. Voisi kuvitella, että kustannuksena ei olisi suuri, jos jokainen perhehoitaja saisi pidettyä lakisääteiset vapaapäivät, joka lisäisi sijaisvanhempien jaksamista arjessa.

Sijaisvanhemmat ovat aivan samojen haasteiden ja ongelmien edessä sijoitetujen lasten kanssa kuin ne vanhemmat, joilla on omia biologisia lapsia. Murrosikä tuo lähes jokaiselle perheelle haasteita. Mitä haasteet ovat perheessä, jossa lapsi ei ole oma? Mitä tunteita kokee murrosikäinen teini itse, kun läsnä eivät olekaan omat biologiset vanhemmat? Moni sijaisvanhempi kirjoitti, että toivoi saavansa tukea sijoitetun lapsen murrosikään. Tukea pitäisi ehdottomasti saada. Uskon, että usea sijoitus päättyy myös tuen puutteeseen. Lapsen oireillessa kokemiaan menetyksiä ja miettiessä, kuka oikeasti olen ja mi-

hin kuulun, pitäisi apua ja tukea olla helposti saatavilla, niin lapselle/nuorelle kuin sijaisvanhemmallekin.

Arvostan sijaisvanhempia ja heidän tekemäänsä työtä. Itse ajattelen, että sijaisvanhempana toimiminen on enemmänkin elämäntapa. Perheet antavat ”vieraalle” lapselle turvallisen kodin, rakkautta ja kasvualustan, johon rakentaa ehyempää elämää.

Toivon, että tästä tutkimuksesta olisi hyötyä Eksotelle ja niille, jotka ovat kiinnostuneet aiheesta. Tutkimukseni oli onnistunut, sillä sain vastaukset tutkimuskysymykseeni ja olen tyytyväinen tekemääni työhön. Teoriaosuus tuki mielestäni hyvin tutkimuksen tuloksia ja sain teorian loogiseen järjestykseen, vaikka alussa teorian kokoaminen ja sen asetteleminen tuntui työläältä, välillä jopa epätoivoiselta. Perhehoidosta on saatavilla melko vähän kirjallisuutta ja tutkiessa muiden tekemiä opinnäytetöitä törmäsin heidän opinnäytetöissään täysin samoihin lähteisiin.

Osa sijaisvanhemmista kirjoitti ajatuksiaan monivalintakysymyksiin. Sijaisvanhempien avoimien vastaukset antoivat arvokasta tietoa heidän ajatuksistaan, sijaisvanhemmuudesta ja siitä, mitä sijaisvanhemmuus oikeasti voi parhaimmillaan ja pahimmillaan olla. Tämä kommentti jäi mieleeni ja sain siitä hyvän mielen sekä energiaa jatkaa opinnäytetyöni loppuun:

”Nyt on jo asiat hyvin ja olemme onnellisia ja ylpeitä hienoista nuoristamme. Voin kuitenkin sanoa, että ilman suomalaista sisua ja leijonaemon hoivaviettiä emme olisi tässä ☺ Tsemppiä sinulle opintoihin!”

LÄHTEET

Eksote. 2015. Eksote. Saatavissa:

<http://www.eksote.fi/Fi/Eksote/Sivut/default.aspx> [viitattu 1.11.2015].

Eksote. 2015. Lastensuojelun perhehoito. Saatavissa:

<http://www.eksote.fi/fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/lastensuojelunperhehoito/sivut/default.aspx> [viitattu 10.7.2015].

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Porvoo: Edita.

Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hyvärinen, L. Sosiaalityöntekijä. Haastattelu 2.11.2015. Lappeenranta: Eksoten lastensuojelun perhehoito.

Kalland, M. & Sinkkonen, J. 2001. Finnish children on foster care: evaluating the breakdown of long-term placement. Child Welfare. [viitattu 31.10.2015].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Juvenes print.

Ketola, J. 2008. Perhehoito. Tekemisen ja tukemisen arvoista työtä. PS- kustannus: Juva.

Ketola, J. 2008. Sijoita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisena vaihtoehtona. Juva: PS- kustannus.

Lastensuojeluinfo. 2015. Sanasto. Saatavissa:

<http://www.lastensuojelu.info/sf/sanasto.html> [viitattu 10.11.2015].

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Laurila, A. 1993. Lainaksi annettu lapsi. Sijaiskotikokemuksia ja ajatuksia. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Mehtonen, A. 2008. Tuettu sijaisvanhemmuus? Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Pro gradu tutkielma. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20090049/urn_nbn_fi_uef-20090049.pdf [viitattu 31.10.2015].

Pelastakaa lapset ry. 2015. Sijaisvanhemmuus. Saatavissa: <http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/perhehoitotoiminta/sijaisvanhemmuus/> [viitattu 11.7.2015].

Perhehoitolaki 20.3.2015/263.

Perhehoitoliitto ry. 2015a. Kulukorvaus. Saatavissa: http://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito/perhehoitajan_asema_ja_sosiaaliturva/perhehoidosta_maksettavat_korvaukset/kustannusten_korvaaminen [viitattu 3.11.2015].

Perhehoitoliitto ry. 2015b. Perhehoidon tuki. Saatavissa: http://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito/perhehoidon_tuki/taloudellinen_tuki [viitattu 11.7.2015].

Perhehoitoliitto ry. 2015c. Toimeksiantosopimus. Saatavissa: <http://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito/toimeksiantosopimus> [viitattu 11.7.2015].

Rhodes, C & Cox M.E., Orme, J.G. & Coakley, T. 2006. Foster parent's reasons for fostering and foster family utilization. *Journal of Sociology and Social Welfare*.

Räty, T. 2015. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. 3., uudistettu painos. Porvoo: EDITA.

Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K. (toim.) 2015. Lapsi uusissa oloissa. Tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. Helsinki: Duodecim.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset vuonna 2015. Saatavissa: http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/arvoden-och-ersattningar-for-familjevard-ar-2015 [viitattu 10.7.2015].

Suomen perhehoitopalvelut. 2015. Lapset. Saatavissa: http://www.perhelapselle.fi/perhehoito_lapset [viitattu 2.11.2015].

Suomen perhehoitopalvelut. 2015. Usein kysyttyä. Saatavissa: http://www.perhelapselle.fi/perhehoito_usein_kysyttya [viitattu 29.10.2015].

Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. 2014a. Lastensuojelu. Suomen virallinen tilasto. 2013. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116946/Tr26_14.pdf?sequence=5 [viitattu 3.11.2015].

Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. 2015b. Lastensuojelun käsikirja. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/perhehoito/perhehoitajan-asema> [viitattu 3.11.2015].

Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. 2012c. Tilastoliite. Saatavissa: http://www.thl.fi/tilastoliite/tilastoraportit/lomakkeet/Lastensuojelu_2012.pdf [viitattu 3.11.2015].

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Valkonen, L. 2014. Sijaisvanhemmat. Perhehoitoliitto ry. Turku: Winbase Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Tammi.

Vilka, H.2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä:
Tammi

LOMAKEKYSELY SIJAISPERHEILLE

syksy 2015

Sijaisperheen taustatiedot

1. Biologisten lasten syntymävuodet _____
2. Sijoitettujen lasten syntymävuodet _____
3. Kuinka kauan olette toimineet sijaisvanhempina? _____
4. Mikä sai teidät aloittamaan sijaisperheenä toimimisen?

Tiedollinen tuki

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä erimieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Pride-koulutus on mielestäni riittävä sijaisperheenä toimimiselle					
Saan tarvittaessa lisäkoulutusta sijaisvanhemmuuden tueksi					
Saan riittävästi tietoa ammattilaiselta sijoitetun lapsen kasvatukseen liittyviin asioihin					
Saan riittävästi tietoa ja tukea sijoitetun lapsen mahdollisiin sairauksiin					
Olen saanut riittävästi tietoa sijaisvanhemmuudesta					
Olen saanut riittävästi tietoa sijaisvanhemman oikeuksista					
Tiedän keneltä viranomaiselta kysyn apua, kun sitä tarvitsen					
Yhteistyö sosiaalityöntekijän kanssa toimii hyvin					

Henkinen/emotionaalinen tuki

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen saanut ammattilaiselta tukea suhteen luomisessa sijoitetun lapsen kanssa					
Olemme sijaisvanhempina saaneet riittävästi tukea omaan parisuhteeseemme					
Olen saanut tukea sijoitetun lapsen biologisten vanhempien kanssa työskentelyyn					
Olen saanut tukea sijoitetun lapsen biologisten sukulaisten kanssa työskentelyyn					
Yhteistyö ja asioista sopiminen toimii hyvin sijoitetun lapsen biologisten vanhempien kanssa					
Yhteistyö ja asioista sopiminen toimii hyvin sijoitetun lapsen biologisten sukulaisten kanssa					

Sosiaalinen tuki

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Vapaapäivät toteutuvat sovitusti					
Lomat toteutuvat sovitusti					
Saan tarvittaessa lastenhoitoapua esim. muilta sijaisperheiltä, tukiperheeltä, omilta sukulaisilta jne..					
Sijoitetun lapsen ja biologisten vanhempien tapaamiset onnistuvat sovitusti					
Sijoitetun lapsen ja biologisten sukulaisten tapaamiset onnistuvat sovitusti					

Taloudellinen tuki

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen saanut rahallista tukea alkuhankintoihin					
Olen saanut rahallista tukea esim. sijoitetun lapsen harrastemenoihin					
Saan kilometrikorvausta lasten kuljettamisesta					
Saan lastenhoitajan tarvittaessa					
Hoitopalkkion suuruus ja muu taloudellinen tuki on mielestäni riittävä					

Sijaisperheiden kokemuksia tuen saamisen riittävydestä

Mitkä tukimuodot ovat olleet mielestänne tärkeimpiä?

Jos ette ole saaneet riittävästi tukea, niin millaista tukea toivoisitte saavanne?

Millaista tukea toivotte saavanne jatkossa?

Kehittämisehdotuksia Eksotelle:

KIITOS VASTAUKSISTA!

Saila Melto

Saatekirje

Kyminlaakson ammattikorkeakoulu

6.9.2015

Hyvät Sijaisvanhemmat!

Olen Saila Melto ja opiskelen Kyminlaakson ammattikorkeakoulussa aikuisopiskelijana sosionomi AMK tutkintoa. Teen opintoihini liittyvää opinnäytetyötä yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (Eksote) lastensuojelun perhehoidon sijaishuollon yksikön kanssa. Työelämän ohjaajanani toimii sijaishuollon sosiaalityöntekijä Leena Hyvärinen.

Opinnäytetyöni aiheena ovat sijaisvanhempien saamat tukimuodot ja niiden riittävyys Eksoten alueella. Opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia ja selvittää, mitä erilaisia tukimuotoja sijaisvanhemmat saavat, ja miten sijaisvanhemmat kokevat eri tukitoimien riittävyyden. Tarkastelen myös, mitä mahdollisia muita tukitoimia sijaisvanhemmat kaipaisivat Eksotelta sijaisvanhempana toimimiselle.

Tutkimus suoritetaan ohessa olevalla lomakekysely. Teidän kokemuksenne sijaisvanhemmille tarjottavista tukitoimista ja tukitoimien riittävyydestä ovat erittäin tärkeitä. Tärkeää olisi myös kuulla Teidän mielipiteenne siitä, kaipaatteko jotakin sellaista tukea sijaisvanhempana toimimiselle, jota Teille ei ole tarjottu. Näin voitte olla mukana kehittämässä sijaisvanhemmille tarjottavia tukimuotoja.

Luottamuksen ja tietosuojan varmistamiseksi lomakekysely ja tämä saatekirje on toimitettu Teille sijaishuollon yksikön kautta. Lomakekysely toimitetaan nimettömänä takaisin, joten henkilötietonne eivät paljastu tutkimuksen missään vaiheessa. Kaikki lomakkeet käsitellään luottamuksellisesti eikä kukaan yksittäinen henkilö tai perhe ole tunnistettavissa tutkimustuloksista. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, eikä kieltäytyminen tutkimukseen osallistumisesta vaikuta sijaisvanhempana toimimiselle millään tavalla.

Aineistoa tullaan käsittelemään vain tässä tutkimuksessa, ja kaikki tutkimukseen liittyvät lomakkeet palautetaan Leena Hyvärisele hävitettäväksi tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Tutkimuksen ajankohtana on syys-marraskuu 2015.

Valmis opinnäytetyö tulee olemaan luettavissa sähköisessä muodossa Internetissä www.theseus.fi.

Halutessanne lisätietoa tutkimuksesta, voitte olla yhteydessä sosiaalityöntekijä Leena Hyväriseen. Ohessa on vastauskuori. Jos osallistutte tutkimukseen, pyydän Teitä palauttamaan lomakkeen täytettynä vastauskuoresa 5.10.2015 mennessä.

Ystävällisin terveisin,

Saila Melto

**Etelä-Karjalan sosiaali- ja
terveydenhuollon kuntayhtymä**

Sosiaali- ja terveystieteiden
Kehittämissuunnittelija

Viranhaltijapäätös

1

10.9.2015

Dnro 264/13.01.02/2015

§ 30/2015/ Tutkimuslupapäätös

Tutkimuslupa / Saira Melto

Päätös

Teille on myönnetty tutkimuslupa koskien tutkimustanne
"Sijaisperheiden saama tuki ja tukitoimien riittävyys sijaisperheiden
näkökulmasta Eksoten alueella".

Eettinen työryhmä päätti antaa tutkimussuunnitelmalle puoltavan
lausunnon.

Loppuraportti tulee toimittaa sähköisenä Eksotelle, jotta se voidaan
mahdollisesti julkaista verkkosivuillamme.

Lappeenrannassa 10.9.2015

Minna Jokinen
Kehittämissuunnittelija
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden
Henkilöstöpalvelut
Valto Käkelän katu 3, 2 krs
53130 Lappeenranta
puh. 044-7914863
minna.jokinen@eksote.fi

Tämä päätös on postitettu asianosaisille 10.9.2015.

Emmi Mansikka
henkilöstösihteeri